



**GENÇ MİLLİ TAEKWONDOCULARIN BAŞARI
HEDEFLERİ İLE SPORDA AHLAKİ KARAR ALMA
TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBÜKE ASILHAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
AĞUSTOS-2024**

**GENÇ MİLLİ TAEKWONDOCULARIN BAŞARI
HEDEFLERİ İLE SPORDA AHLAKİ KARAR ALMA
TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBÜKE ASILHAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. FETHİ ARSLAN**

**MERSİN
AĞUSTOS-2024**

ÖZET

GENÇ MİLLİ TAEKWONDOCULARIN BAŞARI HEDEFLERİ İLE SPORDA AHLAKİ KARAR ALMA TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, 14-17 yaş milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma, genç taekwondocuların ahlaki gelişimleri ile sporculuk kariyerlerinde belirledikleri başarı hedefleri arasındaki bağlantıyı inceleyerek, bu ilişkinin sporcuların ahlaki gelişimleri ve performansları üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini Türkiye genelindeki 414 genç milli taekwondo sporcusu oluşturmaktadır ve örneklemini 201 sporcu olarak belirlenmiştir. Veri toplama araçları olarak "Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri" ve "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi anket formu (Google Form) aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler normal dağılmadığı için non-parametrik testler kullanılmıştır. Genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ve ahlaki karar alma tutumları cinsiyet ve spor yaşına göre farklılıkları değerlendirmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca, başarı hedefleri ile ahlaki tutum arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bu çalışmanın bulguları kadın ve erkek sporcular arasında sadece ahlaki karar alma tutumlarının yarışma severliği benimseme alt boyutunda kadınların lehine farklılık olduğunu göstermiştir. Başarı hedefleri ölçeğinin tüm alt boyutlarında erkek ve kadın sporcular arasında anlamlı farklılık yoktur. Korelasyon analizlerinde hem erkeklerde hem de kadınlarda yaş değişkeni ile ahlaki karar alma tutumları ve başarı hedefleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Hileyi benimsemek her iki cinsten yarışma severliği benimseme ile pozitif ilişki gösterirken adilce kazanmayı korumak ile de negatif ilişki göstermiştir. Ayrıca kadınlarda hileyi benimsemek, başarı hedeflerinin alt boyutu ustalık yaklaşımı ile pozitif ilişkilidir. Erkeklerde yarışma severliği benimsemek hem ustalıktan kaçınma hem de ustalık yaklaşımı ile negatif ilişkili iken kadınlarda anlamlı ilişki yoktur. Erkeklerde adilce kazanmayı korumak, ustalık yaklaşımı ile negatif ilişkilidir. Aksine, kadınlarda adilce kazanmayı korumak başarı hedeflerinin tüm alt boyutları ile negatif ilişkilidir. Her iki cinsten ustalıktan kaçınma başarı hedefleri ölçeğinin ustalık yaklaşımı, performans yaklaşımı ve performanstan kaçınma alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir. Ustalık yaklaşımı erkek ve kadınlarda benzer şekilde performans yaklaşımı ile pozitif ilişkili iken, ayrıca kadınlarda performanstan kaçınma ile de pozitif ilişkilidir. Yine her iki cinsten performans yaklaşımı performanstan kaçınma ile anlamlı düzeyde pozitif ilişkilidir. Bu çalışmada kadınların yarışma severliği benimseme eğiliminde erkelerden daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Ayrıca, hileyi benimseme, adilce kazanmayı koruma ve başarı hedefleri arasındaki ilişkiler erkek ve kadın sporcular arasında farklılık göstermektedir. Bu bulgular, sporcuların başarı hedefleri ve ahlaki karar alma süreçlerini anlamak için cinsiyetin önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Gelecekteki araştırmalar, bu farklılıkların altında yatan nedenleri ve sporcuların performansını nasıl etkilediğini daha derinlemesine incelemelidir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki tutum, Sporda Başarı Hedefleri, Taekwondo

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN ACHIEVEMENT GOALS AND MORAL DECISION-MAKING ATTITUDES IN SPORTS AMONG YOUNG NATIONAL TAEKWONDO ATHLETES

The aim of this study is to determine the relationship between achievement goals and moral decision-making attitudes among national taekwondo athletes aged 14-17. By examining the connection between the athletes' moral development and their achievement goals in their sports careers, the study seeks to analyze the impact of this relationship on their moral development and performance. The study population consists of 414 young national taekwondo athletes in Turkey, with a sample size of 201 athletes. Data collection tools include the "2×2 Achievement Goals Inventory in Sports" and the "Moral Decision-Making Attitudes Scale in Youth Sports." Data were collected via an online survey (Google Form) and analyzed using SPSS 21 software, employing non-parametric tests due to non-normal data distribution. Mann-Whitney U test was used to assess differences in achievement goals and moral decision-making attitudes based on gender and sports age, while Spearman correlation analysis examined relationships between achievement goals and moral attitudes. Findings reveal a significant difference only in the "competitive goal adoption" subscale of moral decision-making attitudes, favoring female athletes. No significant differences were found between male and female athletes across all subscales of achievement goals. Correlation analyses indicated no significant relationships between age and moral decision-making attitudes or achievement goal subscales for either gender. The adoption of unethical behavior was positively related to competitive goal adoption and negatively related to maintaining fair play. Additionally, for females, unethical behavior was positively related to mastery approach goals. For males, competitive goal adoption was negatively related to both mastery avoidance and mastery approach goals, while no significant relationships were found for females. Maintaining fair play was negatively related to mastery approach goals in males, whereas in females, it was negatively related to all subscales of achievement goals. Mastery avoidance was positively related to mastery approach, performance approach, and performance avoidance goals in both genders. Mastery approach goals were positively related to performance approach goals in both genders and to performance avoidance goals in females. Both genders showed significant positive relationships between performance approach and performance avoidance goals. The study concludes that females exhibit a higher tendency for competitive goal adoption compared to males, and differences exist in the relationships between unethical behavior, maintaining fair play, and achievement goals across genders. These findings underscore the importance of gender as a factor in understanding athletes' achievement goals and moral decision-making processes, suggesting future research should explore the underlying reasons for these differences and their impact on athlete performance.

Keywords: Moral Attitude, Achievement Goals in Sport, Taekwondo

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması boyunca sağladığı yönlendirme, bilgi ve destek için Sayın danışmanım Prof. Dr. Fethi Arslan'a teşekkürlerimi iletiyorum. Bilgi birikiminizden yararlanmak büyük bir şanstı. Katkılarınız, ilginiz ve rehberliğiniz için minnettarım.

Ayrıca, bu süreçte desteklerini esirgemeyen beni aydınlatan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Akif Ziyagil ve Prof. Dr. Leyla Saraç'a da teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Spor kariyerimdeki ilerlememde büyük rol oynayan ve akademik kariyere yönelişimde destek olan antrenörüm Fatih Serçe'ye de teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Aynı zamanda, beni her zaman cesaretlendiren, destekleyen ve yanımda olan sevgili ailem ve değerli arkadaşlarım Belma Özkurt'a ve Buse Dirik'e de teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Tüm destekçilerime tekrar teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Saygılarımla,
Aybüke ASİLHAN



İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Araştırma Problemi	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM 2 KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	6
2.1. Kuramsal Temel.....	6
2.1.1 Spor ve Ahlak	6
2.1.2. Ahlak ve Etik İlişkisi.....	9
2.1.3. Spor ve Etik	10
2.1.4. Sporda Başarı Hedefleri Kuramı.....	11
2.1.5. Ahlaki Karar Alma Tutumu.....	13
2.1.6. Ahlaki Gelişim Kuramları	16
2.2. İlgili Çalışmalar	21
2.2.1. Yerli Literatür Ahlaki Tutum.....	21
2.2.2. Yabancı Literatür Ahlaki Tutum.....	26
2.2.3. Yerli Literatür Başarı Hedefleri	27
2.2.4. Yabancı Literatür Başarı Hedefleri	29
BÖLÜM 3 YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	30
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	30
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Sporda Başarı Hedefleri Envanteri.....	31
3.3.2. Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Ölçeği (AMDYSQ)	32
3.4. Veri Toplama Süreci	33
3.5. Verilerin Analizi	33
3.6. Katılımcıların Demografik Özellikleri	34
3.7. Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunu Gösteren Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testleri Sonuçları	35
BÖLÜM 4 BULGULAR	36
4.1. Cinsiyete Göre Değişkenlerin Karşılaştırılması.....	36
4.2. Erkek Sporcuların Spearman Korelasyon Katsayıları.....	38
4.3. Kadın Sporcuların Spearman Korelasyon Katsayıları	39
BÖLÜM 5 TARTIŞMA.....	40
5.1 Genç Milli Taekwondocuların Sporda Ahlaki Karar Alma Tutumları	40
5.2 Genç Milli Taekwondocuların Sporda Başarı Hedefleri.....	42
BÖLÜM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER	45

KAYNAKÇA	47
EKLER.....	54
EK-1 ETİK BEYANI.....	54
EK-2 ORJİNALLİK RAPORU.....	55
EK-3 ÖZGEÇMİŞ	56
EK-4 2X2 BAŞARI HEDEFLERİ ENVANTERİ	57
EK-5ALTYAPI SPORLARINDA AHLAKİ KARAR ALMA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ.....	58
EK-6 KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	59
EK-7 ALTYAPI SPORLARINDA AHLAKİ KARAR ALMA TUTUMLARI ÖLÇEK KULLANMA İZNİ YAZIŞMALARI.....	60
EK-8 SPORDA 2X2 BAŞARI HEDEFLERİ ENVANTERİ KULLANMA İZNİ YAZIŞMALARI.....	61
EK-9 ÇALIŞMA EVRENİNİN KAYNAKÇASI	62
EK-10 BİLGİLENDİRİLMİŞ VELİ ONAM FORMU	63
EK-11 ETİK BELGESİ ONAY FORMU.....	64



TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 Sporda 2x2 Başarı Hedefleri Envanteri 'ne ait alt ölçekler ve maddeleri.....	13
Tablo 2 Katılımcıların Demografik Özellikleri	25
Tablo 3 Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunu Gösteren Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testleri	25
Tablo 4 Erkek ve Kadın Sporcuların Başarı Hedefleri ve Ahlaki Karar Alma Tutumları Karşılaştırması (Mann-Whitney U Testi Sonuçları)	26
Tablo 5 Erkek Milli Taekwondo Sporcularının Başarı Hedefleri ile Ahlaki Karar Alma Tutumları Arasındaki İlişkiler (Spearman Korelasyon Katsayıları)	28
Tablo 6 Kadın Milli Taekwondo Sporcularının Başarı Hedefleri ile Ahlaki Karar Alma Tutumları Arasındaki İlişkiler (Spearman Korelasyon Katsayıları)	29

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 2 x 2 Başarı hedef yapısı	13
---	----



SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AMDYSQ: Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Ölçeği



BÖLÜM 1

GİRİŞ

Spor, doğumla birlikte erken yaşlardan itibaren çocuğun hayatına girmekte ve çocukların eğitilip geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Aydoğan, Özyürek ve Akduman, 2015). Spor, gerçek anlamda başarı gücünün arttırılması ve kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun bir çabadır (Aracı, 1999; Akt. Akbal, 2016). Mevcut araştırmalar, sporun bu rolüne rağmen, sporcular arasında ahlaki değerlerin yeterince gelişmediğini ve başarı odaklı yaklaşımların ahlaki eksikliklere yol açabileceğini ortaya koymaktadır (Tongo, 2020).

Bredemeier ve Shields (1994), spor ortamının sosyal etkileşim, disiplin ve eğitim unsurlarını içeren ve bireye çeşitli kazanımlar sağlayan bir kurum olduğunu savunmuşlardır. Bununla birlikte, sporun belirli kurallar içermesi, ahlaki tercihler yapmayı gerektiren durumları beraberinde getirir ve bu durumlara çeşitli çözümler sunar. Araştırmalar, sporun ahlaki değerleri kazandırma açısından bazı eksikliklere sahip olduğunu ve bu eksikliklerin sporcuların gelişiminde sorunlara neden olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, sporcuların başarı mücadelesi ve kaygısı ile ahlaki değerleri üzerine bu çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak, sporun hem başarı hem de ahlaki değerler açısından eksiklikler barındırdığı ve bu eksikliklerin giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Gürpınar (2014), sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının spor dalına göre değişiklik gösterdiğini ve temaslı sporlar ile temassız sporlar yapan sporcular arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Sporcuların ahlaki tutumlarının, katıldıkları spor dalının doğasına ve fiziksel temas düzeyine bağlı olarak farklılaştığını göstermiştir.

Taekwondo, hem vücut hem de ruh ve zihnin gelişimini sağlayan temaslı bir spor branşıdır. Uzak Doğu'ya has ferdi ve mücadele sporları arasında gösterilen Taekwondo, ülkemizde son yıllarda yoğun ilgi görmektedir (Özsoy ve ark. 2018). Taekwondo, el ve ayakların belirli bölgeleri ile yapılan savunma ve vuruş tekniklerinden oluşan, ayrıca sporcuda ahlaki değerlerin yücelmesinde katkıda bulunan bir spor dalı olarak tanımlanabilir (Tel, 2006). Gerçekten de etimolojik olarak incelendiğinde Taekwondo'nun bileşenlerinden "tae"nin ayak ile gerçekleştirilen vuruşları ya da tekmeleri, "kwon"un el ile gerçekleştirilen vuruşları ya da yumrukları ve "do" kelimesinin de hakikate, iyilik ve doğruluğa götüren faziletli yol anlamına geldiği görülmektedir (Kim ve Lee, 2007; Akt. Küçükakyüz, 2019). Buna dayanarak Taekwondo'nun hem fiziksel hem de ahlaki gelişim açısından önemine

rağmen, başarı mücadelesi ve kaygısının sporcuların ahlaki değerleri üzerinde olumsuz etkileri olabileceği vurgulanmalıdır. Bu çalışmada, Taekwondo'nun sporcunun ahlaki değerleri üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Spor ile ahlaki değerler arasındaki ilişki dolaylı bir bağlantıya sahiptir. Sporun temel ilkeleri ve özellikleri, aynı zamanda bireylerin ahlaki anlayışlarını ve yaşam biçimlerini de şekillendirebilir (Tel, 2014). Spor ortamında ahlaki değerlerin öğretilmesi ve bu değerlerin günlük yaşantıya entegre edilmesi önemlidir (Gülcan, 2015). Bununla birlikte, araştırmalar, sporcularda aşırı kazanma isteği veya hırs gibi duyguların, spor ahlakından sapmalara neden olabileceğini ortaya koymaktadır (Işım, Güvendi & Toros, 2019). Bu durum, sporcuların başarı mücadelesi ve kaygısının ahlaki değerler üzerindeki etkisini daha belirgin hale getirmektedir. Bu bağlamda, sporun hem fiziksel hem de ahlaki gelişim açısından taşıdığı öneme rağmen, başarı odaklı yaklaşımların ahlaki değerler üzerinde olumsuz etkileri olabileceği vurgulanmalıdır.

Başarı hedefleri, bireylerin başarı ve başarısızlığı nasıl tanımladığını ve bu tanımların motivasyon, duygusal tepkiler ve davranışları nasıl şekillendirdiğini anlamaya yönelik bir bilişsel yapı sağlar. Bu yapı, bireylerin hangi görevleri seçtikleri, ne kadar çaba sarf ettikleri ve ne kadar kararlılık gösterdikleri gibi motive edici davranışlarını etkiler (Harwood ve ark., 2006). Araştırmacılar, bu hedeflerin nasıl ortaya çıktığını, nasıl geliştiğini ya da bireyler tarafından nasıl benimsendiğini, aynı zamanda bu hedeflerin katılım performansı ve genel psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini incelemektedirler (Harwood ve ark., 2006; Akt. Kaplan ve Akyüz, 2020). Sporda Başarı Hedefleri Kuramı, başlangıçta "performans (ego)" ve "ustalık (görev)" olmak üzere iki hedef yönelimi şeklinde ele alınmıştır (Nicholls, 1984; Duda, 1992; Duda ve Nicholls, 1992; Akt. Kaplan ve Akyüz, 2020). Ancak, bu iki yönelim şekli daha sonra yaklaşma-kaçınma olarak ele alınmıştır. Bu 2x2 Başarı Hedefleri Modeli, bireylerin hedef yönelimlerini "ustalık yaklaşma", "ustalık kaçınma", "performans yaklaşma" ve "performans kaçınma" olmak üzere dört boyutta açıklamaktadır (Elliot, 2006). Sporcuların başarı hedeflerinin ahlaki değerler üzerindeki etkisi önemli bir araştırma konusu olmuştur.

Sporcuların başarı hedefleri ile ahlaki tutumları arasındaki ilişki, özellikle Türk taekwondo sporcuları üzerinde henüz araştırılmamıştır. Bu çalışma, sporda başarı mücadelesi ve kaygısı ile sporcuların ahlaki değerleri arasındaki etkileşimi açıklayarak, sporcu yetiştirme sürecinde önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Sporcuların başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki etkileşimi anlamak ve ahlaki değerlerin sporun her aşamasında nasıl korunabileceğini belirlemek, genç sporcuların sağlıklı bir sporcu kimliği geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Bu  alışma, sporcuların başarı amacıyla ahlaki deēerleri geri plana atıp atmadıēını ve davranışlarını nasıl etkilediēini gösterecektir. Literatürde, Türk taekwondo sporcularında herhangi bir yaş kategorisi üzerinde bu ilişkinin incelenmemiş olması bu çalışmanın orjinalliēini bir kez daha ortaya koyacaktır. Bu araştırmanın amacı 14-17 yaş taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişki derinlemesine incelemektir.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın problem durumu “14-17 yaş milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile spor ahlaki tutumu arasında ilişki var mıdır?”.

1.2. Araştırmanın Amacı ve  nemi

Bu araştırmanın amacı 14-17 yaş milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ve ahlaki tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma, genç taekwondocuların ahlaki gelişimleri ile sporculuk kariyerlerinde belirledikleri başarı hedefleri arasındaki baēlantıyı inceleyerek, bu ilişkinin sporcuların ahlaki karar alma süreçleri üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu tez, genç taekwondocuların ahlaki gelişimlerinin, sportif etik kurallara uyumlarının ve başarı hedefleri belirleme süreçlerinin incelenmesiyle, sporcuların etik tutumları ile başarı odaklı hedeflerinin birbirini nasıl etkilediēini anlamayı hedeflemektedir. Bu doērultuda, tez genç milli taekwondocuların gelişimlerini ve performanslarını desteklemek için antrenörlerin ve spor yöneticilerinin rehberliēine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu sayede, tezin sonuçları, genç sporcuların ahlaki tutumlarını ve sporculuk kariyerlerinde belirledikleri başarı hedeflerini desteklemek için antrenörler ve spor yöneticileri tarafından uygulanabilecek etkili stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Bireysel bir mücadele sporu olan taekwondo’nun disiplininin branşın milli sporcuları tarafından gerçek anlamda kavranıp sportif başarı kaygısı ve hırsı ile geri plana atılmadıēını ve tam anlamıyla ahlaki tutumlarının başarı hedefleriyle pozitif yönde ilişki içerisinde olduēu bir mücadele ortamı Türkiye’deki taekwondo başarısını pekiştirecektir. Sporda başarı hedefi ile ahlaki tutumun nasıl bir ilişki içerisinde olduēunun ortaya koyuluşu antrenörlerin bu disiplini sporcularına ne düzeyde aktarabildiēini gösterecektir. 14-17 yaşlarındaki genç taekwondocuların bir profesyonel olarak s rd recekēi kariyerlerinde spor ahlakını ne düzeyde sürdürebildikleri gözlenecektir. Literatür incelendiēinde mücadelenin  etin ve galip gelmenin

zor olduğu taekwondo branşında bu başlıkta bir çalışma yapılmamıştır. Bu kapsamda bu çalışma orijinal bir çalışma olma özelliği taşımaktadır.

1.3. Araştırma Problemi

Çalışmanın problem cümlesi “14-17 yaş milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile spor ahlaki tutumu arasında bir ilişki var mıdır?”.

Alt problemler

- Genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile cinsiyetleri arasında ilişki var mıdır?
- Genç milli taekwondo sporcularının ahlaki tutumları ile cinsiyetleri arasında ilişki var mıdır?

1.4. Sayıtlar

1. Testlerin uygulandığı sporcu grubu; testleri tarafsız ve ciddi bir şekilde cevaplamıştır.
2. Araştırmaya katılan taekwondo sporcuları üzerinde önemli özel bir etkilenmenin olmadığı varsayılmıştır.
3. Başarı hedefleri envanteri ve ahlaki tutum ölçeğini cevaplama sürecinde sporcuları benzer şekilde etkilediği varsayılmıştır.
4. Kontrol dışı oluşan çeşitli değişkenlerin sporcuları benzer derecede etkilediği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Türkiye’deki genç 201 milli taekwondocu ile sınırlandırılmıştır.
2. Gerçekleştirilen literatür taramasından alınan bilgiler ile sınırlıdır.
3. 2007-2010 doğumlu olan 14-17 yaş kategorisi milli sporcularla ile sınırlıdır.
4. Ahlaki tutum ölçeği ve başarı hedefleri envanteri kullanılarak elde edilen veriler ile sınırlıdır.
5. Cinsiyet ve yaş değişkenleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Taekwondo: Taekwondo, bireysel mücadele sporları arasında yer alır ve sporcuların teknik yeteneklerini rakiplerine karşı sergiledikleri bir branş olarak tanımlanabilir. Bu spor dalında, teknik ve taktik becerilerin, oyunun ani ve değişken durumlarına uygun olarak hızlı

bir şekilde uygulanması gereklidir. Teknik yapılar, poomse, temel teknikler, ataklar, savunma hareketleri ve müsabaka uygulamalarından oluşan bir bütün olarak değerlendirilir (Kim, 1995:22; Akt. Tel, 2008). Tae'nin tekme, kwon'un yumruk ve do'nun ise izlenen disiplin yolu manasına gelir ve birleşimi Taekwondo'yu oluşturur. Farklı bir şekilde ifade edecek olursak taekwondo, tekme ve yumruğun birleşimi ile ortaya çıkan disiplinli dövüş sanatıdır. Dövüş kelimesinden yalnızca karşıdaki rakiple olan yarış anlaşılmamalıdır. Ayrıca sporcunun kendi içinde gerçekleştirdiği mental ve fiziksel mücadeleyi de içerir (Yalçinkaya, 1986; Akt. Tel, 2008). Ebedi rekabet ve müsabakayı içeren Taekwondo aynı zamanda savunma ve saldırı hareketlerini ve tekniklerini barındırır. Sporcunun rakibiyle olan yarıştan daha fazla kendisiyle yarış baskındır. Psikolojik denge ve kontrollü bir beden hâkimiyetinin gelişmesi bu sporun felsefesinin temeline dayanır (Çatıkkaş, 2003:5).

Ahlak: “Ahlak” terimi, felsefe, sosyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi çeşitli disiplinlerin ortak ilgisini çeken bir kavramdır. Tarih boyunca ahlak, farklı şekillerde ele alınmış ve incelenmiştir. Genel olarak ahlak, doğru ve yanlış arasında ayırım yapabilme ve bu ayırımı temel alarak uygun davranışlar sergileyebilme kapasitesi olarak tanımlanabilir (Kumru & Öztürk, 2012; Akt. Dincel, 2023). Ahlak, bir toplumun iyilik ve doğruluk olarak kabul ettiği ve bu nedenle toplumun bireylerinden uyulmasını beklediği davranış kurallarının bütünüdür. İnsanlar, bu kuralları hayatlarında bir rehber olarak kabul ederler ve bu kurallar, toplumun ahlaki değerlerini yansıtarak bireylerin davranışlarını şekillendirir (Cevizci, 2000).

Başarı: Akça (2002)'ye göre başarı, istenilen yöntemler ile istenilen zamanda hedefe ulaşılmasıdır. Başarıyı belirleyen pek çok değişken (güdü, bilgi, zihinsel beceriler vb.) söz konusu olduğundan başarıyı kesin bir biçimde tanımlamak zordur. Başarı bir işi tamamlamaktan çok daha fazlasıdır. Başarı, çevreyi merak etmeyi, edinilen bilgileri kullanmayı, gelişim sağlamak amacıyla yüksek düzeyde güdülenmeyi içerir (Yavuzer, 2000).

Karar Alma: Karar alma, çeşitli olasılıkları dikkate alarak en uygun seçeneği belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu süreç, ortaya çıkabilecek farklı durumları değerlendirerek en uygun kararı vermeyi amaçlar (Ersever, 1996; Akt. Akbuğa, 2018).

Etik: Etik kavramı, ahlakı içine alarak insan davranışlarını değerlendirme de evrensel ilkeler koymaya çalışır. Etik ilişki bir kişinin başka kişi ve kişilerle, değer sorunlarının söz konusu olduğu, eylemde bulunularak yaşadığı ilişkidir (Kuçuradi, 1996; Akt. Kocaman,2021).

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışmanın Kuramsal Temeli

2.1.1. Spor ve Ahlak

Her toplum, kendi inanç ve değerleri doğrultusunda yaşamını sürdürmektedir. Ahlakî değerler, toplumsal yaşamın ve yapının tüm alanlarında kendini gösterir. Sosyal yaşamdan ticarete, ekonomiden siyasete, aile hayatından evliliğe, bilimden spora ve insan ilişkilerine kadar birçok alanda ahlakî değerler önemli bir rol oynamaktadır (Akdoğan, 2004; Akt. Tel, 2014).

Son yıllarda sporda şike, doping, kavga gibi ahlak dışı olarak görülen olayların artması spor ve ahlak ile ilgili çalışmalara karşı ilgiyi artırmıştır. Her ne kadar evrensel olarak kabul edilmiş bir ahlak tanımı ve anlayışından bahsetmek mümkün olmasa da, sporda birbiriyle ilişkili ve örtüşen fair-play, sportmenlik ve karakter ahlakın üç temel bileşeni olarak kabul edilir (Shields ve Bredemeier, 1995; Akt. Demirci, 2020).

Atilla Erdemli'ye (2002) göre, spor hareket etme faaliyeti ile gerçekleşir. Spor doğası gereği farklı spor dallarında farklı ve çeşitli kuralları ve ilkeleri içinde barındırır. Bu ilke ve kurallar sporu bir ahlak olayı olarak somutlaştırmaktadır (Akt. Arslan, 2018).

İnsan, doğası gereği hem kazanma arzusuna hem de kendini geliştirme eğilimine sahiptir. Bu süreçte, sporcu iki farklı yol arasında bir seçim yapmak durumundadır: Bir yanda etik ve ahlakî değerlere sadık kalarak kendi sınırlarını zorlamak, diğer yanda ise bu değerleri hiçe sayarak yalnızca kazanma odaklı bir tutum sergilemek. Spor, rekabeti merkezine alan bir alan olarak, insanın hem kendisiyle hem de başkalarıyla olan yarışını başlatmıştır. Bu rekabet, sporun temelinde yatan bir motivasyon kaynağı olarak, hem bireylerin fiziksel, zihinsel ve yeteneksel gelişimlerini hem de izleyiciler için heyecan ve estetik bir deneyim yaratmayı amaçlar. Bu nedenle, spor ile ahlakî değerler arasındaki ilişki, birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir bütünlük oluşturur. Ahlakî ilkeler, bireylerin yaşamlarını nasıl şekillendirdiği konusunda belirleyici olduğu gibi, sporun içinde de aynı derecede önemlidir (Erkal, 1992; Tel, 2014). Woods (2011) bu duruma dikkat çekerek, sporun insanlara ahlakî ikilemler sunduğunu ve bu ikilemlerin çözümü sürecinde sorumluluk, doğruluk ve dürüstlük gibi değerlerde gelişim fırsatları sunduğunu belirtmiştir (Akt. Aslan ve Tüfekçi, 2022). Bu bağlamda, spor yalnızca fiziksel bir etkinlik olmanın ötesinde, etik ve ahlakî değerlerin

sınandığı bir alan olarak da karşımıza çıkar. Dolayısıyla, sporun özü ile ahlak arasındaki bağ, bireyin hem kendini geliştirme yolculuğunda hem de toplumla olan etkileşiminde kritik bir rol oynar.

Antik çağlardan itibaren sporun en yüksek değerinin başarı olarak görüldüğü (Kosiewicz, 2014) bir anlayışın varlığı, her koşulda kazanma düşüncesinin devam etmesine neden olmuştur (Akt. Arslan, 2018).

Bilinen en eski zamanlardan bu yana tarihte sporsal başarı dışardan müdahale ile kurallara aykırı bir biçimde etkilenmiştir. Her ne kadar sportmen ve centilmen davranışlar tarihinde en eskiden beri var olsada sporcu maddi sebepler nedeniyle, rekor kırma amacıyla ve galip olan ünvanına sahip olmak için fiziksel ve ahlaki bozulmalara uğramaktadır ve ahlaki ve etik değerleri çiğnenmektedir (Öngel, 1997).

Tanrıverdi'ye (2012) göre spor, belirli kurallar çerçevesinde, bireysel veya takım halinde yapılan ve hem katılımcılara hem de izleyicilere keyif veren fiziksel ve zihinsel etkinlikler bütünüdür. Sporun içinde şiddet barındırdığı ve bu şiddeti teşvik ettiği yönündeki yaygın inanişra rağmen, sporla ilgili şiddetin nedenini, sporun anlamı ve amaçlarında aramak daha doğru olabilir. Aslında spor, temelinde eğlence ve oyun amacını taşıırken, günümüzde maddi kazanç sağlama, rekorlar kırma, şampiyonluklar elde etme, popüler olma veya toplumsal ve kültürel üstünlükleri sergileme gibi amaçlarla yapılan bir etkinlik haline gelmiştir.

Sporun, zaman içinde amatör etkinliklerden çıkarak büyük ölçüde değişim geçirdiği ve artık iş dünyasına benzer profesyonel bir girişim halini aldığı açıkça görülmektedir. Bu dönüşüm, yalnızca sporcuların fiziksel performanslarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda altın madalya kazanımı ve rekor kıran sporcu başarılarının sunduğu geniş çaplı ekonomik ve politik avantajlar nedeniyle daha da hızlanmıştır. Bu durum, sporun rekabetçi doğasını güçlendirmiş, sporcular arasındaki rekabetin her geçen gün daha da artmasına yol açmıştır (Hemphill, 2009).

Şahin'e göre (1998) sporcular en üst seviyede başarı göstermeleri beklentisi sebebiyle çeşitli yayın organlarının ilgisini çekmekte ve takip edilmektedir. Gün geçtikçe sporcular kendi geleceklerini belirleyen tercihler konusunda söz haklarını kaybetmiş durumdadır. Mücadelesini en iyi seviyede göstermesi ve kazanması için planlanmış düzene çalıştırıcı eşliğinde uyum sağlamaktadır. Ve bu çetin rekabet ortamı bazı ahlak dışı davranışlara sebebiyet vermektedir.

Sportif eylemler doğrudan doğruya ahlakla ilgilidir. Çünkü sporda özellikle takım oyunlarında başka insanlarla ilişki söz konusudur. Ahlak, severek ve isteyerek iyi davranışları

yapma, kötü davranışlardan sakınma alışkanlığıdır (Çağrı, 1981; Akt. Akandere, Baştuğ ve Güler, 2009).

Hem spor hem ahlak insanlar arasında ilişkileri düzenleyen kurallar sistemini barındırır. Her ikisi de beden ve ruha düzen getirmeyi hedefler. Spor ve ahlak eylemleri sınırlı hale getirir. İyi ve kötüyü değerlendirilme imkânı sağlayan ve kişide bilinç oluşturan spor ahlakı pratik etmeye ve ruhsal özelliklerin oluşmasına katkı sağlar. Ve bu sayede ahlakın spora anlam kazandıran bir öge olduğunu açıkça görebiliriz (Yapan, 1992).

Sporcuların evrensel ahlaki değerleri benimsemeleri ve bunu spor müsabakalarında eylemlerine yansıtmaları spor ahlakının temel prensibidir (Bucher ve West, 1999; Akt. Tanrıverdi, 2012).

Sporda eşitlik, erdem, dürüstlük, adalet kavramları önemli olmasına rağmen, sporcuların saha içinde hile, haksız rekabet, şike vb. davranışları gösterdikleri görülmektedir. Bu sebeple, spor bilimleri araştırmacıları son yıllarda etik, ahlaki yozlaşma ve ahlaki karar verme kavramları ve bu kavramların ölçülmesine yönelik çalışmalara (Kavussanu, 2009, 2011; Lee, Whitehead ve Ntoumanis, 2007; Yıldız, 2016) odaklanmıştır (Yıldız ve ark., 2019).

Spor doğası gereği katılımcıların birbirleriyle etkileşime girdiği, ilişki kurduğu ve birbirlerini etkilediği sosyal bir bağlamdır. Sosyal doğası nedeniyle spor, sakatlanan rakibe yardım etmek ve kötü oyunundan sonra takım arkadaşına destek olmak gibi başkaları için olumlu sonuçlar doğuracak eylemler için geniş fırsatlar sağlar. Aynı zamanda sporun sosyal doğası, hile yapma, yalan söyleme, korkutma, diğer katılımcıları yaralama, kısacası başkaları için olumsuz sonuçlar doğuracak davranışlarda bulunma potansiyelini de yaratmaktadır. Başkalarının hakları ve refahı açısından sonuçları olan davranışlar ahlaki alana dahil edilir ve ahlaki açıdan anlamlı olarak sınıflandırılabilir (Turiel, 1983; Akt. Kavussanu, 2008).

Spor ortamında ahlaki davranışlar oldukça yaygındır ve bu davranışlar, bireysel sporlar (örneğin boks) ve takım sporları (örneğin futbol) gibi spor dallarında, takım arkadaşlarıyla ve rakiplerle etkileşim sırasında ortaya çıkar. Temas miktarının fazla olduğu spor branşlarında ahlaki sorunların yaşanma olasılığı da artmaktadır (Kavussanu, 2008; Akt. Sevilmiş, Şirin & Ocak, 2021).

Sporcular sadece fiziksel kabiliyetlerini geliştirip kullanan kişiler değildir. Çünkü spor fiziksel olduğu kadar duygusal ve aklî mekanizmaların, bunların yanı sıra özel ahlaki bir tutumun beraberce kullanılmasını gerektirmektedir. Bu sebeptendir ki sporcu sportif performansını artırma çabasının yanında ahlaki değerleri de ortaya koymak için gayret göstermektedir (Tanrıverdi, 2012; Akt. Arslan, 2018).

Ahlaki kararlar söz konusu olduğunda, bireyin ahlaki olgunluk düzeyi önemli bir rol oynar. Ahlaki olgunluğa ulaşmış bir kişinin, davranışları ile hedefleri arasındaki yüksek düzeyde uyum gösterdiği ifade edilebilir (Aydın, 1991; Akt. Aslan & Tüfekçi, 2022).

Spor, ahlaki davranış ve tutumların sıkça tekrarlandığı ve bu davranışların görünür hale geldiği verimli bir ortam sunar. Bu bağlamda, spor, ahlaki davranışların ve tutumların geliştirilmesi ve gözlemlenmesi açısından önemli bir platform sağlar (Shogon, 2007, s. 17; Akt. Büyükelhan vd., 2019).

2.1.2. Ahlak ve Etik İlişkisi

Etikos Antik Yunancada “ahlâk, ahlâkî olan, ahlâkî karakter” anlamlarına gelmektedir. Bu kelimenin kökeni ise “âdet, alışkanlık, huy” anlamlarına gelen ethos’tur ve ethos, “alıştırmak, alışkanlık haline getirmek” anlamlarına gelen ethizô fiilinden türetilmiş bir kelimedir (Akt. Özturan, 2011).

Drewe (2000) tarafından tanımlandığı üzere, spor etiği, sporun gelişimine katkıda bulunan ve sporun içinde yer alan herkesin görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmelerini amaçlar. Spor etiğinin esas hedefi, bireylere spor alanında kabul gören etik ilkeleri öğretmek ve bu ilkelerin sportif ortamlarda davranışa dönüştürülmesini sağlamaktır. Bu süreçte, antrenörler ve beden eğitimi öğretmenleri önemli bir rol oynar; çünkü spor etiği ilkelerinin doğru bir şekilde özümsemesi ve uygulanabilmesi için bu kişilerin spor etiği konusunda eğitim almış ve etik kuralları davranışlarına yansıtacak düzeyde bilinçli olmaları gerekmektedir.

Ahlak yanlış ve doğru, iyi ve kötü, erdem ve kusur ile yaptıklarımızı ve yaptıklarımızın sonuçlarını değerlendirme ile ilgilidir. Ahlak felsefesi ya da etik ahlaka konu edinen felsefe dalıdır. Kullandığımız ahlak terimlerine ve ahlaki yargılarımızı statüsünü analiz eden etik, takıldığımız ahlaki tutumlarımızın ardında yatan yargılamamızı ele alır (Nuttall, 1997).

Etik ahlak felsefesidir, ahlak ise etiğin araştırma konusudur. İnsan eylemlerinin ahlakî bakımdan değerli ya da değersiz olduğunu incelemek etiğin konusudur (Pehlivan, 1998).

Etik kavramı, ahlaki içine alarak insan davranışlarını değerlendirme de evrensel ilkeler koymaya çalışır. Etik ilişki bir kişinin başka kişi ve kişilerle, değer sorunlarının söz konusu olduğu, eylemde bulunularak yaşadığı ilişkidir (Kuçuradi, 1996; Akt. Kocaman, 2021).

Sporu farklı bir perspektifte etkileyen etik, sportif etkinliklerin ahlaki olarak değerlendirilmesine de aracılık etmektedir. Sporda ahlaki sorunların giderek arttığı günümüzde, bireysel başarılarla dayalı spor dallarının şöhret yolunda etik olarak uygun

olmayan ve hızlıca basamakları çıkma gayesi barındıran davranışların sergilendiği görülmektedir. Kısa süre de değerli olan ve ün kazandıran başarılar ilk başlarda sporcu ve paydaşlara çekici gelirken, sporun felsefini benimsemiş olan bireyler içinde büyük bir hayal kırıklığı oluşturmaktadır (Meinberg, 1991).

2.1.3. Spor ve Etik

Bucher ve Wuest (1999), spor etiğinin ana amacının bireylere spor alanında evrensel etik ilkeleri öğretmek ve bu ilkelerin sportif ortamlarda davranışsal olarak uygulanmasını sağlamak olduğunu belirtmektedir (Arslan, 2021).

Spor etiği, sporun tüm paydaşlarının görev ve sorumluluklarını evrensel değerler çerçevesinde yerine getirmelerini teşvik eder. Bu değerler arasında dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi ilkeler yer alır. Spor etiğinin temel amacı, bireylere spor alanında evrensel etik ilkeleri kazandırmak ve bu ilkelerin sportif ortamlarda davranışsal olarak uygulanmasını sağlamak olarak tanımlanabilir. Spor toplulukları hem geçmişte hem de günümüzde, sporun kendine özgü etik davranışlarının bulunduğunu ve bu davranışların taraftarlara kazandırılmasında sporun önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Sporun gerçek anlamda varlığını sürdürebilmesi için, sporcuların ve diğer paydaşların davranışlarının etik ilkelere uygun olması büyük bir önem taşır. Ancak, son yıllarda sporun, çıkar amaçlı kullanımı ve ahlaki değerlerin yerini maddi değerlerin alması, spor etiğine duyulan ihtiyacı daha da artırmıştır. Sporun gerçek amacından saparak yalnızca maddi kazanç veya kişisel çıkarlar için bir araç haline gelmesi, spor etiğinin yeniden gözden geçirilmesini ve güçlendirilmesini gerektiren bir durum yaratmıştır (Dolaşır, 2006, s. 12; Akt. Arslan, 2021).

Çoğu spor organizasyonu ve kulübü, yasal komisyonları olduğu halde etik komisyonları olmadığı için etik muhakeme ile ilgilenmezler. Spor etiği, uyuşturucu kullanımı, ayrımcılık, kumar ve spor acentelerinin cezbediciliği ile bağlantılı olma eğilimindedir. Bununla birlikte, spor organizasyonları, üyeleri federasyonlarında iyi yönetim, çatışma önleme ve barış inşasını nasıl kuracaklarını öğrenirlerse, sürdürülebilir kalkınma ve barış inşasında somut bir fark yaratabilirler. Sporcular sadece nasıl kazanılacağını ve kayıpla nasıl başa çıkılacağını değil, aynı zamanda kaybet kaybetten nasıl kaçınılacağını ve kazan-kazan sonuçlarını nasıl geliştireceğini de öğrenmelidir (Reychler ve Johnson, 2017).

Spor faaliyetleri, kişilik oluşumu, iş birliği rekabeti arasındaki uyum, ahlak ve vatandaşlık anlayışının teşvik edilmesi gibi belirli bir toplumun gerektirdiği kural ve rolleri öğrenmenin en iyi yollarından biridir (Lee, 2003).

Rekabetçi sporlarda iş birliği ve rol paylaşımı, kendine saygı ve başkalarına saygı değerlerini ve tutumlarını oluşturarak etik ve ahlakın geliştirilmesine yardımcı olur (Jeong ve Lee, 2014).

Kim (2009), spor etiğinin geliştirilmesine ilişkin olarak etik olmayan spor davranışlarının çözümünü savunmuştur. Yani, sporda etik davranışları uygulamak için, etik bir yaşamda ihtiyaç duyulan değerlere ve davranış normlarına aşina olmak, insan sevgisini iletirmek için etik davranışları teşvik etmek ve bu etik davranışların uygulanması üzerinde çalışmak gerekir. Bu nedenle sporda etik sorunlara neden olan makul olmayan politikalar, kurumlar, güç yapıları ve yasalar ancak etik uygulayanlar tarafından çözülebilir.

2.1.4. Sporda Başarı Hedefleri Kuramı

Başarı Hedefleri Kuramı, başlangıçta iki ana hedef yönelimi olarak ele alınmıştır: "performans" ve "ustalık." Performans yönelimi, bireylerin diğerlerinden daha iyi olma ve üstünlük sağlama amacını güderken, ustalık yönelimi ise kişinin kendi önceki performansından daha iyi sonuçlar elde etmeyi, yeni bilgiler öğrenmeyi ve belirli bir görevde ustalaşmayı hedefler. Performans yönelimi, sporun rekabetçi doğasına uygun olarak diğer bireylerle kıyaslamayı ifade ederken, ustalık yönelimi bireyin kendi gelişim ve başarısına odaklanır (Duda & Nicholls, 1992; Akt. Ersöz, Çetinkalp & Eklund, 2015)

Daha sonra gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda başarı hedeflerinin performans ve ustalık olarak yapılmış olan sınıflandırmasına "yaklaşma" ve "kaçınma" güdüleride dahil edilmiştir (Elliot, 2006).

Elliot (1999) ve Elliot ile Conroy (2005), başarı hedeflerini ele alırken performans ve ustalık hedeflerine odaklanmış ve bu hedeflerin "yeterlik tanımı" ve "çabanın değeri" perspektifinden değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bu yaklaşım çerçevesinde, "2x2 Başarı Hedefleri Modeli" olarak bilinen dörtlü başarı motivasyonu modelini geliştirmişlerdir. Bu model, dört temel hedef grubunu içerir: "ustalık yaklaşma", "performans yaklaşma", "performans kaçınma" ve "ustalık kaçınma". Ustalık yaklaşma hedefleri, bireylerin bir görevi en iyi şekilde yerine getirmeye ya da önceki performanslarından daha iyisini başarmaya yönelik çabalarını ifade eder. Spor ortamında bu hedefler, sporcuların hem beceri geliştirme süreçlerini hem de en yüksek performansa ulaşma hedeflerini yansıttığı için, spor alanında sıkça kullanılmaktadır.

Performans yaklaşma hedefleri, diğer bireylerden üstün olma ve başarılı olma odaklıdır. Bu hedeflerin uyumlu (adaptive) olabilmesi, ancak bireyin yüksek bir yeterlik algısına sahip olması durumunda mümkündür. Bu bağlamda, performans yaklaşma hedefleri,

ustalık yaklaşma hedefleri kadar olumlu olarak deēerlendirilmeyebilir. Ancak, yeterlik algısına baēlı olarak tamamen disfonksiyonel olarak da kabul edilmezler. Spor ve benzeri rekabetçi ortamlar, sosyal karşılaştırma sürecinin içsel bir nitelik taşıması nedeniyle, performans yaklaşma hedeflerinin daha belirgin hale gelmesine neden olabilir. Diēer yandan, performans kaçınma hedefleri, diēer bireylerden geri kalmaktan kaçınma üzerine odaklanır. Bu hedef türü, başarı motivasyonu modelindeki en az işlevsel boyut olarak kabul edilir. Performans kaçınma hedefleri, bireylerin başarisızlık korkusu ve diēerleriyle kıyaslandığında yetersizlik duygusu geliştirmeye başlamalarıyla ortaya çıkar ve genellikle en az istenen hedefler arasında yer alır. Ustalık kaçınma hedefleri ise, hata yapmaktan veya önceki performansın altında kalmaktan kaçınmayı ifade eder. Bu hedefler, başarı motivasyonu modeline en son eklenen boyut olarak deēerlendirilir (Elliot, 1999; Elliot & McGregor, 2001; Elliot & Conroy, 2005; Akt.  epikkurt, 2011).



şekil 1 2 x 2 Başarı hedef yapısı

Tanımlama ve Deēerlik, yeterliēin iki temel boyutunu ifade etmektedir. Mutlak/içsel ve normatif, yeterliēin tanımlanma biçimini; Pozitif ve negatif, yeterliēin deēerlendirme biçimini açıklamaktadır (Elliot ve McGregor, 2001, 501–519).

Tablo 1 Sporda 2x2 Başarı Hedefleri Envanteri 'ne ait alt ölçekler ve maddeleri

MADDELER
Ustalık – Kaçınma (Mastery – Avoidance)
Mümkün olduēunca iyi performans sergileyemeyeēimden endişe duyarım.
Bazen istediēim kadar iyi performans sergileyememekten korkarım.
�oēu kez sergileyebildiēim kadar iyi performans g�steremeyeēim konusunda endişelenirim.
Ustalık – Yaklaşma (Mastery – Approach)
Mümkün olduēunca iyi performans sergilemek, benim için önemlidir
Benim için mümkün olan en iyi performansı sergilemek isterim.

Performansımın tüm yönlerinde ustalaşmak, benim için önemlidir.

Performans – Yaklaşma (Performance – Approach)

Diğerleriyle karşılaştırıldığında iyi performans sergiliyor olmak, benim için önemlidir.

Diğer sporculardan daha iyi performans sergilemek, benim için önemlidir.

Hedefim, çoğu sporcudan daha iyi olmaktır (yapmaktır).

Performans – Kaçınma (Performance – Avoidance)

Yalnızca diğer sporculardan daha kötü performans ortaya koymaktan kaçınmayı isterim.

Hedefim, herkesten daha kötü performans sergilemekten kaçınmaktır.

Gruptaki en kötü sporculardan biri olmaktan kaçınmak, benim için önemlidir.

2.1.5. Ahlaki Karar Alma Tutumu

Karar verme, insan doğasının vazgeçilmez bir parçası olarak her yaşam aşamasında karşılaşılan doğal bir süreçtir. Ancak, bu süreç başlangıçta basit gibi görünse de, aslında oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir (Pekdoğan, 2015). Karar verme, en temel tanımıyla, sunulan seçenekler arasından en uygun olanının tercih edilmesi süreci olarak ifade edilir (Tatlilioğlu ve Deniz, 2011).

İnsanlar, hayatları boyunca sürekli olarak kararlar almak durumundadır ve bu durum, insanın özgür bir iradeye sahip olduğunu ve bilinçli bir birey olduğunu gösterir. Karar verme, belirli bir davranış şekline odaklanmayı ifade eder (Kıranlı ve İlğan, 2007).

Günlük hayatta verilen kararlar, bireylerin ahlaki değerleri ve kişilik özelliklerine uygun olarak şekillenir. Bu kararlar, olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğurabilir ve olumsuz kararlar, spor dalına bağlı olarak çeşitli cezalarla sonuçlanabilir. Belirli kurallar ve cezalar, olumsuz kararların önlenmesine yardımcı olabilirken, olumlu ahlaki kararların teşvik edilmesinde ödüller ve bireylerin mükâfatlandırılması etkili bir rol oynayabilir (Akbuğa, 2018).

Karar verme işlemi, seçenekler arasında tercih yapma olarak tanımlanabilir ve bu tercihler her zaman ahlaki sınırlar içinde olmayabilir. Bu nedenle, verilen kararların tümü etik sonuçlar doğurmayacaktır ve dolayısıyla karar verme sürecinde ahlaki değerlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Etik ikilemlerle karşılaşıldığında, spor liderleri ya da sporcular hızlı kararlar almaktan etkilenebilir ve böyle bir ortam genellikle irrasyonel ve etik olmayan seçimlerle sonuçlanabilir (Van Mullem ve Stoll, 2012).

Spor ortamında alınan doğru ve yerinde kararlar, oyunun seyrini olumlu yönde etkileyebilirken; yanlış ya da zamanlaması hatalı kararlar, yalnızca sporcunun performansını olumsuz etkilemekle kalmaz, aynı zamanda oyunun sonucunu da belirleyici olabilir (Leveaux, 2010).

Ahlaki karar verme ise birdenbire ortaya çıkan bir şey değildir; aksine, düşünceli ve gelişmiş bir inanç sistemine, net bir misyona ve bunları uygulamaya yansıtmaya dayanır (Van Mullem ve Stoll, 2012). Dış etkenler ve psikolojik faktörler (şahsi çıkar, dünya görüşü gibi) kişilerin karar verme süreçlerini etkileyebilir. Yapılan laboratuvar deneyleri, baskı altında olmanın ve dikkat dağıtıcı unsurların, daha zayıf performans ve daha zayıf kararlarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Buszard ve ark., 2017). Bu, insanın doğasında var olan zayıflıklardan, kendi çıkarlarını ön planda tutma eğiliminden kaynaklanır. Zayıf inançlar ve olumsuz toplumsal çevre gibi etkenler de kişinin ahlakına etki ederek, onu ahlak dışı davranışlara itebilir (Özen, 2011).

Ergenlerin karar verme konusundaki özgüvenleri yaşla birlikte artar. Özgüven eksikliği ise anne ve babaların hatalı davranışlarından ve ergenlere fırsat tanınmamasından kaynaklanır. Kuşkusuz, sağlıklı karar alabilme becerisi önemlidir ve bu beceri, uygun şartlar altında gelişir (Eldeleklioğlu, 1999, ss. 8-9). Karar alma, bilişsel bir süreçtir ve bu süreçte farklı yollardan ilerlemek mümkündür. Bilişsel süreç, bu yolları belirli bir sıralama ile derinlemesine inceleyerek ve tartarak en uygun olanını seçmeyi gerektirir (Mann ve ark., 1989).

Ahlaki karar verme, ahlaki ilkelere bağlı kalarak davranmayı gerektirir. İnsanların kararlarımıza saygı göstermesini beklerken, başkalarının kararlarına saygı duymak da ahlaki karar vermenin vazgeçilmez bir unsurudur (Kıranlı ve İlğan, 2007).

Tutumlar, bireylerin olaylara, nesnelere ya da kişilere karşı geliştirdikleri duygu, düşünce ve davranış biçimleridir. Örneğin, yolda düşen bir kişiye yardım eden birey yardımsever olarak nitelendirilirken, yardım etmeyen biri duyarlı olmayan bir tutuma sahip olarak değerlendirilir (Kırel, 2013). Latince'de "tutum" kelimesi, "hazır olmak" anlamına gelir. Ancak zamanla bu kelimenin anlamı değişmiş ve günümüzde daha çok, davranışlarımızın temelinde yer alan bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tutum, gerçekte bir olguya ilişkin düşünce ve davranış eğilimimizi yansıtır (Arkonaç, 2005). Tutumların tanımları incelendiğinde, bu kavramın değişebilir bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Olumsuz bir tutum, zamanla olumlu bir hale dönüşebileceği gibi, olumlu bir tutum da olumsuza dönüşebilir. Tutumların bireyin düşünce ve davranışlarını şekillendirdiği göz önüne alındığında, başarıya ulaşmak için olumlu tutumların geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğu anlaşılır (Canakay, 2006).

Tutumlar, insan davranışlarını dolayısıyla insan hayatını etkileyen önemli unsurlardır. Herhangi bir iş alanındaki yeterlilik, o iş alanına dair bilgilere ve yeteneklere sahip olmak

kadar, o işe ilişkin doğru tutum ve davranışlara sahip olmayı da gerektirir (Güven ve Öncü, 2012).

Gürpınar (2009), altyapıdan itibaren sporcuların, spor eğiticileri tarafından sportmence davranışlar gösterecek şekilde yetiştirilmesi gerektiğini vurgulamış ve sporculara altyapı ve okul maçlarında sportmenliği teşvik edici uygulamaların yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ancak, günümüz spor kültüründe "ne pahasına olursa olsun" kazanma anlayışı, sportmenlik anlayışını olumsuz yönde etkilemektedir (Koç, 2013).

Ahlaki karar alma tutumu, bir bireyin belirli bir durumda nasıl davranacağını belirleyen ve izlenecek yolu gösteren bir kavramdır. Bir kişi, bir eylem gerçekleştirmeden önce, aldığı kararları eğitimi, kişilik gelişimi, zihinsel yönelimi, duyguları, düşünceleri ve değer yargıları çerçevesinde kısa bir süre içinde işleminden geçirir. Bu süreç, adeta bir bilgisayarın kısa süreli bir işlem gerçekleştirmesi gibi işler. Sonuç olarak, kişinin aldığı karar, ahlaki tutumların hangi yönde devreye girdiğini belirler (Bayraktar, 2022).

Ahlaki karar alma tutumları değerlendirildiğinde, bu tutumların bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinde ve toplumdaki genel durumu üzerinde büyük bir öneme sahip olduğu görülür (Sarı ve Köleli, 2020). Ahlaki karar alma tutumları, bireyin kendine uygun şekilde kararlar alması ve bu kararları uygulaması olarak tanımlanabilir. Ancak, bu tutumların çok boyutlu yapısı nedeniyle tek bir tanım yapmak oldukça zordur. Ahlaki karar alma tutumları, sporcuların spor yaparken kendilerine ve başkalarına nasıl davrandıklarını içerir ve bu tutumlar yarışma severliği benimseme, hileyi benimseme ve adilce kazanmayı koruma bileşenlerinden oluşur (Lee ve ark., 2007).

Yarışma severliği benimseme kavramı ilk olarak Potter (1947) tarafından „“gerçek anlamda hile yapmadan oyunları kazanma sanatı”” olarak tanımlanmıştır. Bu kavram, rakibi yenilgiye uğratmak için kurallar çerçevesinde yapılan çeşitli uğraşları ifade eder. Rakibin motivasyonunu düşürmek için söylenen sözler, kendi çıkarları doğrultusunda oyunu yavaşlatma ve bilinçli olarak yapılan fauller bu kavramın örneklerindendir (Gürpınar, 2014). Lee ve ark. (2008) yarışma severliği benimsemeyi, kuralları çiğnemenin rakibin düzenini bozmak, rakibi iyi oynatmamak için dikkatini dağıtmak, rakibin psikolojisini bozmak ve rakibi tahrik etmek olarak tanımlamıştır.

Yarışma severliği benimseme, spor etiğiyle çelişen ve oyunun kurallarını yasal olarak ihlal etmeden psikolojik olarak rakibi üzmeyi amaçlayan, ahlaki açıdan sorgulanabilir davranışları temsil eder (Lucidi ve ark., 2017). Bu davranışlar arasında olumsuz dil kullanma, oyunu yavaşlatma ve avantaj elde etmek için yapılan taktik fauller yer alır (Gürpınar, 2014).

Hileyi benimseme ise doping ya da elle gol atma gibi kuralları açıkça ihlal etmeyi içerir. Sporcular, oyunda yakalanmamaya ve ceza almamaya çalışarak bu tür davranışlarda bulunur; bu da hileyi benimseme eğilimlerini gösterir (Gürpınar, 2014). Hileyi benimseme, sporcuların haksız avantaj sağlamak, birini yanıltmak veya ceza almamak için oyun kurallarının dışına çıkarak gerçekleştirdikleri hal ve hareketleri kapsar. Sporcuların bu olumsuz davranışları spor ortamında sürekli hale getirmesi, onların hileyi benimsemeleri anlamına gelir (Gürpınar, 2014). Lee ve ark. (2008) hileyi benimsemeyi, başkaları hile yaptığı için hile yapmak, yakalanmayacağını anladığında veya kazanmasına yardımcı olacağını düşündüğünde hile yapmak, fırsat olduğunda hakemi kandırmak ve avantaj elde etmek için hile yapmak şeklinde ifade etmiştir.

Adilce kazanmayı koruma, galibiyet için kurallar çerçevesinde hak ederek kazanmayı amaçlayan bir tutumdur. Bu tutuma sahip sporcular, kazanmak için yalnızca kendi performanslarına güvenir ve haksız yolları denemezler. Onlar, kazanmanın ve kaybetmenin hayatın bir parçası olduğunu, hak ederek kazanmanın haksızca kazanmaktan daha iyi hissettireceğini ve dürüstlüğü kazanmaktan daha önemli olduğunu savunurlar (Gürpınar, 2014). Bu bireyler, sadece kendi kazanımlarını değil, diğer insanları da düşünürler ve hak eden tarafın kazanması gerektiğine inanırlar (Lee ve ark., 2008). Adilce kazanmayı koruma adil oyun anlayışını, kurallara, rakiplere ve yetkililere saygıyı, zaferi ve yenilgiyi olduğu gibi kabul etmeyi içeren onurlu davranışları tanımlar (Siedentop ve ark., 2019).

2.1.6. Ahlaki Gelişim Kuramları

Ahlak gelişimi, bireyin gelişim süreçlerinin temel unsurlarından biridir. İnsanlar, varoluşlarından ölümüne kadar biyolojik, fizyolojik ve psikolojik gibi çeşitli gelişim dönemlerinden geçerler. Bu süreçlerde, bireylerin eylemlerini doğru veya yanlış olarak değerlendirmesi ve bu değerlendirmelere göre davranışlarını düzenlemesi ahlaki gelişim olarak tanımlanabilir (Umutlu, 2022).

Ahlak, uzun yıllardır filozoflar ve bilim insanları tarafından incelenmiştir, ancak evrensel bir ahlak anlayışı hakkında çeşitli görüşler mevcuttur. Sosyal bilimlerin ahlaki sistematik şekilde araştırması, evrensel bir ahlakın var olduğuna ve bunun ampirik yöntemlerle anlaşılabilmesine dair beklentilere dayanır (Haan, 1978). Bu bağlamda psikologlar ahlak konusunu incelemiş ve çeşitli teoriler geliştirmiştir.

Kohlberg ve Ahl k  Gelişimi Kuramı

Kohlberg, ahlaki gelişimin bilişsel gelişimle paralellik gösterdiğini açıklamıştır. Tayland, Malezya, Meksika ve Türkiye gibi farklı ülkelerde yaptıēı araştırmalarda, bu ülkelerdeki bireylerin benzer gelişim süreçlerine sahip olduēunu gözlemlemiştir. Gelişim sürecinin dini ya da dinsiz bir inançla ilişkili olmadıēını belirtmiştir. Kohlberg'e göre, tüm kültürlerde insanlar adalet, eşitlik, sevgi, saygı ve otorite gibi temel ahlaki kavramları kullanırlar (Onur, 2000).

Kohlberg, Piaget gibi çocukların ve yetişkinlerin belirli durumlarda davranışlarını yönlendiren kuralları nasıl yorumladıēını araştırmıştır. Ancak Piaget'den farklı olarak, Kohlberg araştırmalarında çocuklara ve yetişkinlere ahlaki ikilemleri içeren durumlar sunarak bu durumlarda nasıl tepki vereceklerini sormuştur. Aldıēı yanıtları sınıflayarak, insanların altı farklı yargı aşamasından ge tiēini belirtmiştir. Bu aşamalar, "Gelenek  ncesi Düzey", "Geleneksel Düzey" ve "Gelenek Sonrası Düzey" olarak üç ana evrede toplanmıştır. Bu düzeyler, bir kişinin "doēru" veya "ahlaki davranış" olarak neyi algıladıēını ve bunu nasıl belirlediēini gösterir. Her düzey, kendisinden önceki aşamanın üzerine inşa edilir ve sonraki aşamaların temelini oluşturur. Ancak, bir kişi farklı zamanlarda ve durumlarda farklı aşamalarda davranış sergileyebilir. Toplum, ahlaki gelişim sürecini hızlandırabilir, yavaşlatabilir veya durdurabilir (Argyle, 2005).

1. Gelenek  ncesi Düzey

Bu aşama, Piaget'nin "dışsal kurallara baēlılık" döneminin özelliklerini taşır. Çocukların doēru ya da yanlış hakkında yaptıkları deēerlendirmeler, genellikle yakın çevrelerinden, özellikle de fiziksel olarak güçlü olan ebeveynlerden gelen otoriteye dayanır. Bu dönemde, çocuklar, doēru ya da yanlış kriterlerini içsel deēil, dışsal kaynaklardan alırlar. Eylemlerin sonuçları, çocuklar için doēru veya yanlış olmanın belirleyicisidir. Bu düzeydeki çocuklar, insan yaşamının deēerini kendi ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olarak görürler ve bu ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verirler (Kohlberg,1980; Akt. Gürses ve Kılavuz, 2016).

2. Geleneksel Dönem

Bu dönemde bireyler, aile, arkadaşlar ve sosyal çevrelerinden gelen kuralları genellikle sorgulamadan kabul ederler. Kişisel çıkarlar yerine grup kurallarına baēlılık ve toplumsal düzeni koruma ön plandadır. Bireyler, benmerkezci bakış açılarını geride bırakarak grup normlarına sadakat gösterir ve toplumsal aidiyet duygusunu önemserler. Geleneksel dönemde iki ana evre bulunur:

İlk evrede, kişilerarası uyum (iyi çocuk) dönemi olarak adlandırılır. Bu aşamada, bireyler sosyal ilişkiler kurmak, başkalarının ihtiyaçlarına destek olmak ve onların güvenliğini kazanmak için çaba gösterirler. Akranlarla iş birliği yapma ve gruba uyum sağlama da bu dönemin temel özelliklerindendir. Empati duygusu gelişir ve davranışların altındaki niyetler değer kazanır (Turiel, 1990).

İkinci evrede ise kanun ve düzen eğilimi ön plana çıkar. Toplumsal normlar ve yasalar, düzeni sağlamak amacıyla sorgulanmadan kabul edilir ve sosyal grupların benimsediği kurallar üzerinde bir otorite oluşturur. Bu aşamada, niyet tek başına yeterli değildir ve toplumsal huzur için yasaların net ve belirgin olması gerektiği vurgulanır. Kohlberg, yetişkinlerin genellikle bu aşamada kaldığını ifade etmektedir (Senemoğlu, 2020).

3. Gelenek Sonrası Dönem

Bu dönem, iki evreyi içerir ve bireylerin ahlaki düşüncelerinin daha soyut ve evrensel ilkelerle şekillendiği bir aşamadır.

Bu dönemin ilk evresinde, sosyal sözleşme eğilimi öne çıkar. Crain'e (2015) göre, bu aşamada bireyler, ideal bir toplumun herkesin yararını gözetken ve her bireyin özgürce katkıda bulunduğu bir sosyal sözleşmeye dayanması gerektiğini kabul ederler. Toplumdaki farklı sosyal grupların çeşitli değerlere sahip olabileceği anlaşılır, ancak tüm rasyonel bireylerin iki konuda ortak bir görüşe sahip olacağına inanılır. Birincisi, özgürlük ve yaşam gibi temel hakların korunmasıdır. İkincisi ise, adil olmayan yasaların değiştirilmesi ve toplumu daha iyi hale getirmek için demokratik yöntemlerin kullanılması gerektiğidir (Turiel, 1990).

Bu dönemin ikinci evresinde ise evrensel ahlak ilkeleri eğilimi görülür. Bu aşamada, ahlaki kurallar bireysel akıl yürütme ve demokratik değerlere dayandırılır. Ahlak kurallarının, bir otorite tarafından belirlenmesinden ziyade, bireylerin kendi düşünce süreçlerinin bir ürünü olarak kabul edilmesi gerektiği savunulur. Bu evrede, ahlaki ilkeler daha evrensel ve kişisel değerlere dayalı bir yaklaşımı yansıtır.

Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı ve Ahlaki Gelişim

Piaget'in (1932) ahlaki gelişim kuramı, bireylerin çevreleriyle olan etkileşimleri ve yaşantılarının ortak bir sonucu olarak ahlaki anlayışların inşa edildiğini öne sürer. Piaget, ahlaki gelişimin bireylerin yaşlarına bağlı olarak evrelere ayrıldığını ve bu süreçte çocukların eylemlerinin sonuçlarına ve kişisel ihtiyaçlarına odaklandıkları benmerkezci bir evreyi geçtiklerini ifade eder. Ahlaki gelişimin daha sonraki aşamalarında, başkalarının bakış açılarını hayal edebilme becerisinin kazandığını ve bu aşamada başkalarının ihtiyaçlarına duyulan endişenin, bireysel ihtiyaçlardan daha ön planda olduğunu belirtir. Ergenlik

döneminde ise, ahlaki düşünmenin basit benmerkezci yaklaşımdan daha karmaşık ve sosyal yönelimli bir düzeye geçeceği varsayılmaktadır (Özdemir, 2003). Piaget’in ahlaki gelişim kuramı, üç ana evreye ayrılır:

1. Ahlak Öncesi Dönem

Bu evre, doğumdan yaklaşık beş yaşına kadar süren dönemi kapsar. Bu aşamada çocuklar, kuralların ne olduğunu anlamazlar ve ahlak hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildirler. Piaget’in bilişsel kuramında, bu dönem çocukların başkalarının düşüncelerini anlamakta zayıf oldukları ve karmaşık zihinsel işlemleri gerçekleştirmekte yetersiz kaldıkları duysal-motor ve işlem öncesi evrelere denk gelir. Bu nedenle, çocuklar ahlaki kavramları bu evrede geliştirmekte zorluk çekerler (Piaget, 1932).

2. Dışa Bağlı Dönem (Ahlaki Gerçekçilik)

Bu evre, 5 ila 9 yaşları arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde kuralları anlamaya başlarlar, ancak kuralları dışsal ve değişmez olarak görürler. Çocuklar kurallara uymayı, bu kuralların varlığına ve cezalara bağlı olarak değerlendirirler. Hataları değerlendirirken niyeti değil, yalnızca sonuçları göz önüne alırlar. Piaget’in bilişsel kuramında bu evre, işlem öncesi ve somut işlem evrelerine karşılık gelir ve çocuklar bu aşamada kuralların sabit olduğunu kabul ederler (Piaget, 1932).

3. Ahlaki Özerklik Dönemi

Yaklaşık yedi yaşından itibaren başlayan bu evre, ilk başta ahlaki gerçekçilikle örtüşür. Bu dönemde çocuklar, kuralların sabit olmadığını ve karşılıklı rıza ile değiştirilebileceğini kabul ederler. Aynı zamanda, eylemleri niyetleri açısından daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirmeye başlarlar. Piaget, çocukların bu evrede cezanın suça tam olarak uyması gerektiğine inandıklarını belirtir. Bu dönem, Piaget’in bilişsel kuramındaki somut ve soyut işlemsel dönemlere karşılık gelir ve çocuklar önce somut örneklerde, ardından soyut kavramlarda karmaşık zihinsel işlemler gerçekleştirebilirler (Piaget, 1932).

Freud’un Psiko- analitik Kuramı

Freud’un psikoanalitik kuramına göre, ahlaki gelişim doğuştan gelmez; aksine, bireylerin içsel tatminleri ile toplumsal ihtiyaçlar arasındaki çatışma yoluyla şekillenir (Aydın, 2003). Freud, çocukların toplumsal kuralları ebeveynleriyle kurdukları “Oedipus” karmaşası sayesinde içselleştirdiğini ve bu sürecin önemli bir aşamasını oluşturduğunu belirtmiştir (Turiel, 2008). Bu karmaşayı anlamak için Freud’un kişiliği üç yapıdan oluşan “Yapısal Kişilik Kuramı” bağlamında ele almak gerekmektedir: İd, Ego ve Süperego.

İd, bireyin haz arayışında olan ve herhangi bir yasa veya kural tanımayan içsel dürtülerini ifade eder. Bu evrede, çocukların davranışları ahlaki bilinçten yoksundur ve yalnızca kişisel tatmin arayışıyla şekillenir.

Süperego ise Oedipus karmaşası sürecinde, çocukların ebeveynleriyle özdeşleşmeleri yoluyla ortaya çıkar. Bu yapı, toplumun normlarına uygun davranışlar geliştirmeyi sağlar ve çocukların içsel dürtülerini bastırma işlevi görür. Freud, yetişkinlerde ahlaki kararların büyük ölçüde süperego tarafından yönlendirildiğini ifade eder.

Ego, İd ve Süperego arasındaki çatışmaları dengeleyen bir mekanizmadır. Karar alma sürecinde, çevreye uyum sağlamak ve makul çözümler üretmek için bilişsel süreçler devreye girer. Ego, İd'in uygunsuz isteklerini bastırırken, Süperego'nun katı kurallarını daha mantıklı bir seviyeye çekme görevini üstlenir (Yıldız, 2015).

Freud, ahlaki suç ve utanç verici davranışların Süperego yardımıyla kontrol edilmesi olarak tanımlar. Ego ve Süperego'nun gelişiminde yetersizlik, bireyin ahlaki gelişiminde sorunlar yaratır ve bu yüzden ahlaki gelişim zor olabilir (Cengizler, 2016). Freud'un psikoanalitik kuramı, ahlaki gelişimin temel bileşeni olarak Süperego'yu ve onun "vicdan" işlevini vurgular (Turiel, 2002). Toplumsal standartların içselleştirilmesi ve ebeveynlerin beklentileri, bireyin gereksinim ve arzularının karşılanmasında önemli süreçler olarak görülür. Freud, süperegonun işlevi ile ilgili korku ve kaygıların da önemli rol oynadığını belirtmiştir.

Freud, kişilik ve ahlaki gelişimin ilk beş yıl içinde tamamlandığını ve bu dönemden sonra önemli bir gelişmenin olmadığını savunmuştur (Kağıtçıbaşı, 1999). Çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkinin ve ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarını karşılama şekillerinin, ahlaki gelişim üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Freud'un temel ilgisi ahlaki gelişim olmamakla birlikte, kişiliğin oluşumu ve cinselliğin gelişimi üzerine geliştirdiği psikoseksüel kuramlar, ahlaki kavramların kuramda önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Bu kuram, özellikle vicdan gelişimi, kuralların oluşumu ve çocukluk döneminde fiziksel cezanın etkileri gibi konularda önemli bilgiler sunmaktadır.

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı ve Ahlaki Gelişimi

Bandura'nın (1989) sosyal öğrenme kuramı, ahlaki gelişimin sosyal etkileşimler ve gözlemler yoluyla şekillendiğini öne sürer. Bandura, çocukların ahlaki değerleri ve davranışları iki temel öğrenme yolu ile öğrendiğini belirtir: ödül ve ceza yoluyla doğrudan öğrenme ile gözlemsel öğrenme.

Bandura'nın (1999) gözlemsel öğrenme teorisi, dört ana süreçten oluşur: dikkat, hatırlama, davranışsal üretim ve motivasyon. Dikkat süreci, çocuğun gözlemlediği davranışa

ne kadar odaklandığını belirler. Hatırlama süreci, gözlemlenen davranışların hafızada ne kadar yer ettiğini inceler. Davranışsal üretim, bu davranışların çocuğun kendi davranışlarını nasıl etkilediğini değerlendirir. Motivasyon süreci ise, bu davranışların çocuğa ne kadar çekici geldiğini belirler. Bandura (1999), bu süreci soyut modelleme olarak tanımlar ve çocukların başkalarının davranışlarını değerlendirerek, bu davranışları içselleştirdiğini ifade eder.

Bandura (1999) ayrıca, gözlemsel öğrenmenin hem yeni ahlaki değerlerin benimsenmesini hem de mevcut değerlerin sorgulanmasını veya zayıflamasını sağlayabileceğini belirtir. Bu nedenle, çocuğun ahlaki gelişimi, çevresinde gördüğü içerik ve etkileşimlere göre değişebilir.

Bandura'nın ahlaktan uzaklaşma (moral disengagement) kavramı, sosyal bilişsel kuramın bir parçasıdır. Bu kurama göre, bireyler kendi davranışlarını içsel ahlaki standartlara göre izler ve değerlendirir (Bandura, 1999). Bu kişisel standartlar, bireylerin iyi davranışları sürdürmesini ve kötü davranışlardan kaçınmasını sağlar. Ancak, bireyler bu öz-düzenleme mekanizmasını seçici olarak devreye alabilir veya devre dışı bırakabilirler. Bandura (1999), ahlaktan uzaklaşmanın, bireylerin içsel yaptırımlardan kaçınmalarına yardımcı olarak ahlaki olmayan kararlar almalarına neden olabileceğini ifade eder.

2.2. İlgili Çalışmalar

2.2.1 Yerli Literatür Ahlaki Karar Alma Tutumu

Akbuğa (2018) tarafından yürütülen çalışmada, ortaöğretim okul takımlarında görev alan öğrencilerin ahlaki karar alma tutumları incelenmiştir. Araştırma bulguları, sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının çeşitli temalar altında şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu temalar arasında spor ahlakı, dış etkenler, kazanma odaklılık ve maç anındaki tepkiler öne çıkmaktadır. Öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarını etkileyen kavramlar arasında saygı, empati, sabır, şiddet korkusu, soğukkanlılık, yalan söyleme, kontrol kaybı, pişmanlık duymama, kısasa kısas yaklaşımı ve sonuç odaklılık gibi unsurlar yer almaktadır. Bu kavramlar, sporcuların karar alma süreçlerinde ve genel ahlaki yaklaşımlarında belirleyici rol oynamaktadır.

Böyükelhan ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, öğrenci sporcuların ahlaki karar alma tutumları cinsiyet, yaş grubu, sporculuk tecrübesi, kulüp lisansının olup olmaması ve ebeveynlerin lisanslı spor geçmişinin olup olmaması gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma, ortaokul ve lise düzeyinde spor yapan 403 öğrenci sporcu üzerinde gerçekleştirilmiş olup, bu sporcuların ahlaki karar alma tutumları, Lee ve arkadaşlarının (2007) geliştirdiği ve Gürpınar'ın (2014) Türkçe'ye uyarladığı "Altyapı Sporlarında Ahlaki

Karar Alma Tutumları Ölçeği" ile ölçülmüştür. Verilerin analizinde, cinsiyet, yaş kategorisi ve sporculuk tecrübesi gibi değişkenlerin ahlaki karar alma tutumlarında anlamlı farklılıklara yol açtığı belirlenmiştir. Örneğin, erkek sporcuların "Adilce Kazanmayı Korumak" alt boyutunda kadın sporculardan daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Ayrıca, yaş ve sporculuk tecrübesine göre "Yarışma Severliği Benimsemek" alt boyutunda anlamlı farklılıklar saptanmıştır; A Genç yaş grubundaki sporcuların bu boyutta diğer gruplardan daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Sonuç olarak, çalışmada cinsiyet, yaş, sporculuk tecrübesi gibi değişkenlerin sporcuların ahlaki karar alma süreçlerinde etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Sivrikaya ve Sivrikaya'nın (2020) çalışmasında, gelişim ligi futbolcularının ahlaki karar alma tutumları incelenmiştir. Araştırma, Balıkesirspor altyapısında 2016-2017 sezonunda oynayan 104 futbolcu üzerinde yürütülmüş, futbolcuların ahlaki tutumları "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler, normal dağılım göstermediği için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri gibi non-parametrik analizlerle incelenmiştir. Sonuçlar, futbolcuların en yüksek ortala ma puanı "adilce kazanmayı korumak" boyutunda, en düşük puanı ise "yarışma severliği benimsemek" boyutunda aldıklarını göstermiştir. Yaşa göre incelendiğinde, 13 yaş grubundaki futbolcuların hile yapmaya ve yarışma severliği benimsemeye daha yatkın oldukları, 19 yaş grubundakilerin ise adilce kazanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca, 14 yaş grubundaki futbolcuların adilce kazanmayı koruma konusunda diğer gruplara göre daha düşük puan aldıkları bulunmuştur. Çalışmada, baba eğitim seviyesinin futbolcuların ahlaki tutumlarını etkilediği görülmüştür; düşük eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının hile yapma eğiliminde olduğu, yüksek eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının ise daha olumlu ahlaki tutumlar sergilediği saptanmıştır. Antrenörlerini örnek alan sporcuların da hileyi benimseme eğiliminde oldukları bulunmuştur. Bu sonuçlar, antrenörlerin sporcular üzerindeki ahlaki tutumları şekillendirme konusunda önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Doğru (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul düzeyindeki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin benlik algısının ahlaki karar alma tutumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin ahlaki karar alma tutumları puanlarının yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, benlik algısı profili ölçeğinden elde edilen puanlarda cinsiyet, okul, spor yapma süresi, baba mesleği, anne eğitim durumu, kardeş sayısı, antrenörü rol model olarak alma, spor yapma durumu ve spor türü gibi değişkenler açısından belirgin farklılıklar bulunmuştur. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, ahlaki karar alma tutumları ile benlik algısı profili puanları

arasında düşük düzeyde, negatif yönlü anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin benlik algısının ahlaki karar alma tutumlarını dolaylı yoldan etkilediğini ve bu iki değişken arasında zayıf bir negatif ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Duman ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, Aydın ilindeki futbol hakemlerinin cinsiyet, yaş ve klasman düzeylerine göre spor ahlaki tutumları incelenmiştir. Çalışma grubunu, 10 kadın ve 140 erkek olmak üzere toplam 150 aktif futbol hakemi oluşturmuştur. Hakemlerin yaşları 18-20, 21-23, 24-26, 27-29 ve 30 yaş ve üzeri olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizde, kadın ve erkek hakemler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, yaşa göre yapılan analizlerde, hileyi benimseme, yarışma severliği benimseme ve adilce kazanmayı koruma gibi alt boyutlarda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Özellikle, hileyi benimseme alt boyutunda, 21-23 yaş grubundaki hakemlerin 30 yaş ve üzeri hakemlere göre daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Adilce kazanmayı koruma boyutunda ise, 21-23 yaş grubu ve 27-29 yaş grubundaki hakemlerin puanlarının 30 yaş ve üzeri hakemlerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Klasman düzeyine göre yapılan analizlerde ise, hakemler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, ulusal hakemlerin hileyi benimseme alt boyutunda daha düşük puanlar aldığı, aday hakemlerin ise daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Yarışma severliği benimseme alt boyutunda, ulusal hakemlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu; adilce kazanmayı koruma alt boyutunda ise, bölgesel hakemlerin puanlarının ulusal hakemlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tongo (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma, sporcuların değerleri, hedef yönelimleri ve ahlaki karar alma tutumları üzerinde kapsamlı bir inceleme yapmayı amaçlamıştır. Çalışmanın bulguları, sporcuların genellikle görev yönelimli hedeflere odaklandıklarını ve sırasıyla yetkinlik, ahlak ve statü değerlerine büyük önem verdiklerini ortaya koymuştur. Özellikle, sporcuların hile ve yarışma severlik tutumlarının düşük, adilce kazanmayı koruma tutumlarının ise yüksek olduğunu göstermiştir. Pearson korelasyon analizleri, görev yöneliminin ahlak değerleri, yetkinlik değerleri ve adilce kazanmayı koruma ile; ego yöneliminin ise statü değerleri ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler içerdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, ahlak değeri ile adilce kazanmayı koruma arasında pozitif bir ilişki gözlemlenirken, ahlak değeri ile hile arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular, sporcuların ahlaki değerlerinin ve görev yönelimlerinin ahlaki tutumlar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Karşılaştırmalı analizler sonucunda, cinsiyet ve spor türü gibi değişkenler açısından görev yönelimi, yarışma severlik ve ahlak değeri puanlarında anlamlı farklılıklar

olduēu tespit edilmiştir. Bu, sporcuların cinsiyeti ve spor türü gibi faktörlere baēlı olarak görev yönelimi ve ahlaki deēerlerinde belirgin deēiřiklikler yaşadıklarını ve bu faktörlerin sporcuların deēer ve tutumlarını etkileyen önemli deēiřkenler olduēunu göstermektedir.

Arslan (2018), Türkiye’de bocce ve dart sporlarıyla ilgilenen sporcuların ahlaki karar alma tutumlarını incelemek üzere kapsamlı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma, sporcuların ahlaki karar alma süreçlerini çeşitli deēiřkenler açısından deēerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma bulguları, sporcuların Hileyi Benimsemek ve Yarışma Severliēi Benimsemek alt boyutlarında olumsuz tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu, sporcuların hile yapma veya rekabetçi davranışlara karşı genel olarak negatif bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. Diēer yandan, sporcuların Adilce Kazanmayı Korumak alt boyutunda olumlu tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir; bu, adil rekabet ve sporun etik deēerlerine baēlılıklarının yüksek olduēunu işaret etmektedir. Araştırmanın genel bulguları, sporcuların Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları  l eēi’nden yüksek puanlar aldıklarını göstermiştir. Bu, sporcuların genel olarak ahlaki karar alma tutumlarının olumlu yönde olduēunu göstermektedir. Ayrıca,  l eēin alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Bu ilişkiler, sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının belirli alt boyutlar arasında tutarlı bir şekilde geliřtiēini ve birbirini destekleyen bir yapı oluřturduēunu göstermektedir. Analizler, sporcuların branşları ve lisans durumlarına göre  l eēin alt boyutlarından aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduēunu ortaya koymuştur. Bu, sporcuların branşlarına ve lisans seviyelerine baēlı olarak ahlaki tutumlarında belirgin deēiřiklikler yaşadıklarını göstermektedir. Ancak, cinsiyet, yaş, yarışma kategorileri,  ērenim durumu, spor yapma süresi, milli olma durumu ve antrenörlerin cinsiyeti gibi faktörlerin  l eēin genel puanları ve alt boyutları üzerindeki etkileri anlamlı bulunmamıştır. Bu, bu faktörlerin sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadıēını göstermektedir.

Sarı ve K leli’nin (2020) yaptıēı çalışmada, antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik düzeyleri ve ahlaki karar alma tutumları ile olan ilişkileri incelenmiştir. Araştırmaya bireysel ve takım sporlarından 141 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Güdüsel İklim  l eēi," "Sporda Tükenmişlik  l eēi" ve "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları  l eēi" kullanılmıştır. Ahlaki karar alma tutumlarına odaklanan bulgulara göre, destekleyici güdüsel iklimin, sporcuların ahlaki karar alma tutumları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduēu tespit edilmiştir. Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, destekleyici güdüsel iklim, sporcuların ahlaki karar alma tutumları ile pozitif; kısıtlayıcı güdüsel iklim ise

negatif bir ilişki göstermektedir. Özellikle "adilce kazanmayı koruma" alt boyutunun, destekleyici güdüsel iklim ve alt boyutları ile pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçları, destekleyici güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik düzeylerini azaltabileceğini ve aynı zamanda ahlaki karar alma tutumlarına olumlu katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik düzeylerini artırdığı ve ahlaki karar alma tutumları üzerinde olumsuz etkiler yarattığı saptanmıştır. "Hileyi benimseme" ve "yarışma severliği benimseme" gibi ahlaki karar alma alt boyutlarının, kısıtlayıcı güdüsel iklim ile negatif ve anlamlı ilişkiler gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgular, antrenörlerin sporcular üzerinde oluşturdukları güdüsel iklimin, sporcuların ahlaki tutumlarını ve karar alma süreçlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Çağlayan ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada, altyapı sporcularının ahlaki karar alma tutumları demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada, 10-15 yaş aralığındaki sporcuların yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, spor branşı, lisans yılı, sınıf ve kulüp gibi değişkenlere göre ahlaki tutumları karşılaştırılmıştır. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Sonuçlar, voleybol sporcularının, futbol ve basketbol sporcularına göre daha az hileye eğilimli olduklarını ve yarışma severliği daha fazla benimsediklerini göstermiştir. Ayrıca, lisans yılı arttıkça sporcuların ahlaki tutumlarında olumsuz değişimler olduğu, düşük gelir düzeyine sahip sporcuların ise daha olumsuz tutumlar sergilediği tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından, kız sporcuların erkeklere göre daha ahlaki tutumlar sergilediği görülmüştür. Çalışma, altyapı sporcularının spor ahlakı konusunda bilinçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

2.2.2 Yabancı Literatür Ahlaki Karar Alma Tutumu

Wagnsson ve arkadaşları (2016), genç futbol oyuncularının ebeveynleri tarafından yaratılan motivasyonel iklimlerle ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. İsveçli 213 futbol oyuncusunun katıldığı çalışmada, anneler ve babalar tarafından başlatılan motivasyonel iklimler (çaba olmadan başarı iklimi, endişe uyandıran iklim ve öğrenme/keyif iklimi) ile sporda ahlaki karar alma tutumları (hile yapmayı kabul etme, oyunu manipüle etmeyi kabul etme ve kazanmayı orantılı tutma) arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler bulunmuştur. Özellikle, annelerin başlattığı öğrenme/keyif iklimi ve başarı iklimi, futbol oyuncularının ahlaki karar alma tutumlarını daha güçlü şekilde etkilemiştir. Sonuçlar, genç futbolcuların ahlaki karar alma süreçlerinde

ebeveynlerin rolünün önemini vurgulamaktadır, özellikle de annelerin yarattığı iklimlerin etkisinin belirgin olduğu görülmüştür.

Başka bir çalışmada da yarışma severlik ve sporda hile yapmanın kabulü ile antrenörler ve ebeveynler tarafından oluşturulan güdüsel iklim arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Antrenörlerin yarattığı motivasyon iklimi bağlamında görev yönelimi, 20 yarışmaseverlik ve hileyi kabul etme ile olumsuz yönde ilişkiliyken, ego yönelimi pozitif ilişkili olarak bulunmuştur (Palou ve ark., 2013; Akt. Demirci, 2020).

McCurry (2014), çalışmasında öğrenci sporcuların antrenörlerinin ahlaki ve karakter gelişimine etkilerini nasıl algıladıklarına ilişkin görüşleri incelemiştir. Bu çalışma sporcuların antrenörlerinin ahlaki gelişim ve karakter oluşturma çabalarına ilişkin algılarını belirlemeyi ve antrenörlerin takımlarının ahlaki gelişimine olumlu veya olumsuz etkileri olup olmadığını yanıtlamayı amaçladı. Orta Batı'daki özel, inanç temelli bir kurumdan sekiz sporcu röportajına katıldı. Çalışmanın bulguları, öğrenci sporcuların antrenörlerinin ahlaki ve karakter gelişimi yeteneklerine olumlu algılara sahip olduğunu göstermiştir. Öğrenci sporcular özellikle iyi iletişimle belirlenmiş beklentileri, niyetli mentorlukları ve inancın entegrasyonunu olumlu deneyimlerine önemli katkı sağlayan ana etkenler olarak belirtmişlerdir. Veriler, antrenörler tarafından niyetli mentorluğun öğrencilerin olumlu karakter gelişimine yol açtığı teorisini doğrudan ortaya koymuştur. Bu bulgu, antrenörlerin önemli mentorluk rollerini vurgulayarak, sporcu departmanlarının bu mentorluk uygulamasını teşvik etmesi gerektiğini göstermiştir.

Lucidi ve ark. (2017), çalışmasında genç İtalyan tenis oyuncularında Lee ve arkadaşlarının (2008) spor alanındaki ahlaki tutumlar ve hileli davranışlar modelini test etmiş ve gerçek maç oyunundaki davranışları tahmin etmek için genişletmiştir. Bulgular, sporcuların değerlerinin, hedef yönelimleri aracılığıyla ahlaki tutumlarını tahmin ettiğini ve antisosyal tutumların gerçek maç oyunundaki hileli davranışları doğrudan etkilediğini göstermiştir. Sonuç olarak, ahlaki tutumların sporculardaki hileli davranışları doğrudan etkilediğini ve bu ilişkinin hedef yönelimleri aracılığıyla şekillendiğini ortaya koymuştur.

2.2.3 Yerli Literatür Başarı Hedefleri

Erturan İlker (2010) tarafından yapılan çalışmada, çeşitli motivasyonel iklimlerin beden eğitimi derslerinde öğrencilerin başarı hedefleri, motivasyon stratejileri ve beden eğitimine yönelik tutumları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, ustalık ve performans yaklaşımı motivasyonel iklimlerinin, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal yönden daha olumlu sonuçlar elde etmelerine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda,

farklı motivasyonel iklimlerin öğrencilerin başarısını ve tutumlarını nasıl şekillendirdiği belirlenmiştir.

Balıkçı (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışma, bireysel ve takım sporcularının bağlanma stilleri ile başarı hedefleri arasındaki ilişkilerin kontrol odağı aracılığıyla nasıl şekillendiğini incelemiştir. Araştırma, bağlanma düzeylerinin etkisi kontrol altında tutulurken, başarı hedefleri ve kontrol odağının cinsiyet, spor türü ve spor deneyimine göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çok değişkenli kovaryans analizi sonuçları, bağlanma düzeylerinin kontrol edildiğinde, başarı hedefleri ve kontrol odağında cinsiyet bazında farklılıkların ortaya çıktığını göstermiştir. Ancak, spor türü ve spor deneyimi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araçsal analizler, kaygılı bağlanma stiline ustalık-kaçınma hedefleri ile ilişkisinde kontrol odağının aracılık rolünü üstlendiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, kaçınan bağlanma stiline, ustalık-yaklaşma ve ustalık-kaçınma hedefleri üzerinde negatif yönde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Kaygılı bağlanma stiline ustalık-yaklaşma hedefi üzerinde negatif bir etkisi bulunurken, ustalık-kaçınma, performans- yaklaşma ve performans-kaçınma hedefleri ile kontrol odağının ise pozitif yönde anlamlı etkiler yarattığı saptanmıştır. Ayrıca, kontrol odağının ustalık-kaçınma hedefleri üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Bu bulgular hem bireysel hem de takım sporcularının bağlanma stillerinin, kontrol odağı aracılığıyla başarı hedeflerini etkilediğini göstermektedir.

Çepikkurt (2011), üniversite düzeyindeki hentbolcuların mükemmeliyetçilik düzeylerinin başarı hedefleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın bulguları, mükemmeliyetçiliğin kişisel standartlar alt boyutunun, sporcuların başarı hedeflerinin tüm alt boyutlarıyla olumlu ve anlamlı ilişkiler kurduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, kişisel standartların başarı hedefleriyle, bilişsel kaygı ve kendine güvenle pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, mükemmeliyetçiliğin hatalarla aşırı ilgilenme ve algılanan aile baskısı alt boyutlarının ise başarı hedeflerinin uyumlu olmayan yönleriyle ve kaygı düzeyleriyle olumlu ilişkiler kurduğu gözlemlenmiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçları, mükemmeliyetçiliğin hatalarla aşırı ilgilenme ve algılanan aile baskısı alt boyutlarının başarı hedeflerinde uyumsuzlukları artırabileceğini; kişisel standartların ve ustalık kaçınma hedefinin ise müsabaka öncesi kendine güven üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma, mükemmeliyetçiliğin yalnızca olumsuz etkiler yaratmadığını, aynı zamanda başarı hedefleriyle olumlu bir etkileşim içinde olabileceğini desteklemektedir.

Çakmak (2019), oryantiring sporcularının zihinsel dayanıklılık düzeyleri ve başarı hedefleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada katılımcılara sporda

zihinsel dayanıklılık envanteri ve sporda 2x2 başarı hedefleri envanteri tamamlanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, cinsiyet, milli sporcu statüsü, spora başlama yaşı, spor yapma süresi ve haftalık egzersiz sıklığı gibi değişkenlerin sporcuların zihinsel dayanıklılıkları ve başarı hedefleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gözlemlenmiştir. Ancak, sporcuların yaş değişkenine göre zihinsel dayanıklılık düzeylerinde herhangi bir anlamlı değişiklik tespit edilmemiştir. Bununla birlikte, başarı hedeflerinde yaş faktörü dikkate alındığında, belirgin bir fark olduğu bulunmuştur. Bu durum, yaşı başarı hedeflerinin belirlenmesinde etkili bir faktör olduğunu, ancak zihinsel dayanıklılık üzerinde aynı derecede etkili olmadığını göstermektedir. Çifçi ve Ballıkaya (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kadın hentbol sporcularının mükemmeliyetçilik eğilimleri ile başarı hedeflerinin ahlaktan uzaklaşma üzerindeki potansiyel etkileri incelenmiştir. Araştırma, kadın hentbol sporcularının ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin orta seviyede olduğunu ve ahlaktan uzaklaşma ile ustalık yaklaşma, ustalık kaçınma, performans yaklaşma, performans kaçınma, hatalarla aşırı ilgilenme, algılanan aile baskısı ve kişisel standartlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca, bu çalışma, başarı hedeflerinin ve mükemmeliyetçi eğilimlerin kadın hentbolcuların ahlaktan uzaklaşmalarını öngörmeye etkili olmadığını göstermiştir. Sonuçlar, kadın hentbol sporcularının başarı hedefleri ve mükemmeliyetçilik düzeylerinin, ahlaki değerlerden sapma üzerinde belirgin bir etkisi bulunmadığını ortaya koymuştur.

2.2.4 Yabancı Literatür Başarı Hedefleri

Stoeber, Uphill ve Hotham, mükemmeliyetçilik, başarı motivasyonu ve kişisel hedef belirlemenin triathlon performansı üzerindeki etkisini araştırmak için iki ayrı çalışma yaptılar. İlk çalışmada, 126 sporcu üzerinde yapılan araştırmada mükemmeliyetçilik düşüncesi ile kişisel standartlar ve hatalarla ilgilenme alt boyutları arasında pozitif bir ilişki belirlendi. Aynı zamanda, başarı motivasyonunun performans yaklaşma hedefi ile triathlon performansı arasında pozitif, performans kaçınma hedefi ile ise negatif bir ilişki olduğu bulundu. Analizler, performans hedeflerinin kişisel standartların performans üzerindeki etkisini aracılık ettiğini gösterdi. İkinci çalışmada ise, daha geniş bir örneklem grubu kullanılarak yapılan araştırmada benzer sonuçlar elde edildi. Bu çalışmada, daha yüksek performans ve sonuç hedeflerine sahip sporcuların daha iyi yarış performansı gösterdiği belirlendi. Ayrıca, kişisel hedef belirleme ile performans yaklaşma hedefleri arasındaki ilişkiye de aracılık edildiği ortaya çıktı. Bu bulgular, mükemmeliyetçiliğin kişisel standartlar boyutunun yarışma performansını pozitif yönde etkilediğini ve performans hedeflerinin sporcuların performansını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Sonuç olarak, mükemmeliyetçilik ve başarı

motivasyonunun sporcunun performansını olumlu yönde etkilediği ve kişisel hedef belirlemenin bu ilişkiye aracılık ettiği sonucuna varılabilir (Akt. Çepikkurt, 2011).

Murcia ve ark. (2008), 2x2'lik bir başarı hedefleri çalışması gerçekleştirmiş ve sonuç olarak ustalık hedefli iklimli bireylerin fiziksel aktiviteye olumlu adaptasyon sağladıklarını bulmuştur. Bununla birlikte, Wang ve ark. (2007) ise, yüksek performans ve yüksek ustalık hedefleri içeren birleştirilmiş profillerin, yüksek motivasyonun yanı sıra yüksek rekabet algısı, bireyler arası iyi ilişkiler, sevinç, çaba, fiziksel etkinliklere katılım ve düşük seviyelerde can sıkıntısı sonuçlarına ulaşmışlardır. Futbolcular ile yapılan çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Görev yöneliminin daha düşük olduğu durumlarda spordan daha az zevk ve keyif aldıkları saptanmıştır. Yüksek ego yöneliminde ise sonuçlar daha farklı çıkmıştır, uyumsuz davranışların yüksek ego ile, görev yöneliminin düşük olduğu durumlarda ortaya çıktığı görülmektedir (Smith, Balaguer ve Duda, 2006; Akt. Ak, 2020).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, ilişkisel araştırma modeli temel alınarak tasarlanmıştır. İlişkisel araştırma modeli, birden fazla değişken arasındaki ilişkilerin varlığını ve bu ilişkilerin kapsamını belirlemeyi hedefleyen bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2007). Bu modelde, araştırmacılar genellikle değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü, gücünü ve doğasını anlamak için korelasyonel analizler kullanırlar. Bu durumda, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile sporda ahlaki karar alma tutumu arasındaki ilişkiyi anlamak için ilişkisel araştırma modeli tercih edilmiştir. İlişkisel araştırma modeli, genç milli taekwondo sporcularının bu iki değişken arasındaki ilişkinin doğasını ve önem derecesini daha detaylı bir şekilde incelememize olanak tanır. Bu yöntem, araştırmacıların belirli bir çoğunluk içerisinde örneklem yaparken, spesifik durumlara veya belli niteliğe sahip olan ve belli bir amaca yönelik oluşturulan örneklem grubunu amaçlayan bir yaklaşımı içerir. Bu açıdan bakıldığında, ilişkisel araştırma modeli, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumu arasındaki ilişkinin derinlemesine analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 21 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiş ve bu nedenle non-parametrik testler kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Türkiye genelindeki genç milli taekwondo sporcularından oluşmaktadır. Örneklem, çalışmanın amaçlarına uygun olarak seçilmiş ve genç milli taekwondo sporcularının popülasyonunu temsil edecek şekilde belirlenmiştir. Amaçlı örneklem yöntemi, araştırmacıların belirli bir çoğunluk içerisinde örneklem yaparken, belirli özelliklere ve amaca yönelik olarak oluşturulan örneklem grubunu hedefleyen bir yöntemdir. Bu yöntem, çalışmanın güvenilirliğine katkı sağlar çünkü örneklemin belirlenmesinde rasgele seçim yerine belirli kriterlere ve amaçlara dayalı bir seçim yapılmıştır (Güler, Hacıoğlu ve Taşgın, 2006; Akt. Erkoyuncu ve Kandemir, 2023). 14-17 yaş arası milli taekwondo sporcularını kapsayan araştırmamızda, amaçlı örneklem yöntemini kullanmanın sebebi bu spesifik yaş grubundaki milli sporcuların başarı hedefleri ve ahlaki tutumları arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine incelemektir. Bu yöntemi tercih ederek, belirli

kriterlere sahip sporcular seçilmiştir ve bu grubun deneyimlerine odaklanarak, araştırma sonuçlarını daha hedeflenmiş ve ilgili bir şekilde yorumlanmıştır. Bu sayede elde edilen veriler, çalışmanın amacını daha doğru bir şekilde yansıtmış ve sonuçların genellemesi daha güçlü olmuştur. Çalışmanın evrenini Türkiye’deki 414 Genç milli taekwondo sporcusu oluşturmaktadır ve örneklemini 201 sporcu olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında (<http://researchadvisors.com/tools/SampleSize.htm>) aşağıdaki formül ile hesaplanan tablo değerleri kullanılarak Genç milli taekwondo sporcularının temsilen gereken %99 güven aralığında %5 hata payı ile örneklem sayıları belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘‘ Kişisel bilgi formu, Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri ve ‘‘Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeği’’ kullanılmıştır.

3.3.1. Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri

Conroy ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve Kazak Çetinkalp tarafından Türkçe’ye uyarlanan "Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri" (2×2 Achievement Goals Questionnaire for Sport), dört alt ölçek ve toplamda 12 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) ile “Kesinlikle Katılıyorum” (7) arasında değişen yedi dereceli Likert tipi bir puanlama sistemine sahiptir. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, uyum indeksleri şu şekilde hesaplanmıştır: $X^2/df = 128.14/43 = 2.98$, RMSEA = 0.066, CFI = 0.98, GFI = 0.95 ve NNFI = 0.96. Bu değerler, ölçeğin Türk sporcu popülasyonu için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Alt ölçeklerin iç tutarlık değerleri ise sırasıyla ustalık-yaklaşma için .94, ustalık-kaçınma için .75, performans-yaklaşma için .88 ve performans-kaçınma için .73 olarak bulunmuştur. Ek olarak, güvenilirlik analizlerinde ustalık-yaklaşma için iç tutarlık katsayısı .89, ustalık-kaçınma için .77, performans-yaklaşma için .81 ve performans-kaçınma için .69 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri’nin Türk sporcular arasında geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır.

3.3.2. Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği (AMDYSQ)

Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007) tarafından geliştirilen “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği” (AMDYSQ), Türk sporculara uyarlanarak Gürpınar

(2014) tarafından test edilmiştir. Orijinal AMDYSQ, sporcuların ahlaki karar alma tutumlarını ölçmek amacıyla tasarlanmış bir araçtır. Çalışmanın amacı, cinsiyet, yaş ve spor türü (bireysel veya takım sporları) gibi deēiřkenlerden etkilenmeyen bir ölçek geliştirmektir. Orijinal çalışmada,  l eēin 3 faktörden oluşan 9 maddelik yapısının bu deēiřkenlerden etkilenip etkilenmediēi, 375 sporcu  ērenci üzerinde test edilmiştir. Ölçek, 3 alt boyutu kapsar ve 5 dereceli Likert tipi puanlama sistemine sahiptir: “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) ile “Kesinlikle Katılıyorum” (5) arasında deēerlendirilir.  l eēin alt boyutları, hileyi benimseme (1, 5 ve 8. maddeler;  rneēin: “Kazanmama yardımcı olacaēını düşünürsem hile yaparım”), yarışma severliēi benimseme (2, 4 ve 6. maddeler;  rneēin: “Bazen rakibimi tahrik etmeye çalışırım”) ve adilce kazanmayı koruma (3, 7 ve 9. maddeler;  rneēin: “Kazanmak ve kaybetmek hayatın bir parçasıdır”) olarak sınıflandırılmıştır. Faktör yük deēerleri 9 madde için 0,47 ile 0,89 arasında deēiřirken, uyum indeksi deēerleri ise Ki-kare = 33,54; sd = 24; CFI = 0,98; NNFI = 0,98; RMSEA = 0,034; SRMR = 0,052 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, AMDYSQ’nun ge erliliēini ve g venilirliēini desteklemektedir. Ölçek, ahlaki karar alma tutumlarını ölçen maddeler arasında 6 olumsuz (1, 2, 4, 5, 6 ve 8. maddeler) ve 3 olumlu (3, 7 ve 9. maddeler) madde içermektedir. Olumlu maddeler “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtında 5, “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtında ise 1 ile puanlanırken, olumsuz maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtında 5, “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtında ise 1 ile puanlanır. Yüksek puanlar, sporcu  ērencilerin ahlaki karar alma tutumlarının yüksek olduēunu, düşük puanlar ise bu tutumların düşük olduēunu gösterir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci, araştırma sorularının ve hipotezlerinin net bir şekilde tanımlanmasıyla başlamıştır. Araştırmanın amacı, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu baēlamda, kullanılacak veri toplama araçları araştırmanın türüne ve amacına uygun olarak seçilmiştir. Araştırmada “Sporda 2×2 Başarı Hedefleri Envanteri” ve “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları  l eēi (AMDYSQ)” ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu araçlar,  evrimi i anket formu (Google Forms) aracılıēıyla uygulanmıştır.

Veri toplama sürecinin etkinliēi, örneklemin temsil edici olması ile artırılmıştır. Türkiye genelindeki genç milli taekwondo sporcuları arasından seçilen örneklem, hedef popülasyonu temsil edecek şekilde belirlenmiştir. Örneklem seçiminde hedef popülasyonun özellikleri dikkate alınmış ve veri toplama yöntemlerinin avantajları ile dezavantajları

değerlendirilmiştir. Sporculara, kulüplerindeki baş antrenörleri aracılığıyla ulaşılmış ve veri toplama süreci başlatılmıştır. Toplanan veriler düzenli bir şekilde kaydedilmiş ve veri güvenliği ilkelere uyulmuştur.

Verilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sağlamak için kalite kontrol yöntemleri uygulanmış, veri giriş hataları, eksik veriler ve tutarsızlıklar düzeltilmiştir. Toplanan veriler analiz için uygun bir formatta düzenlenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veriler, SPSS 21 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiş ve bu sebeple non-parametrik testler uygulanmıştır. Cinsiyet ve spor yaş grupları arasındaki başarı hedefleri ile ahlaki tutumlar arasındaki farklılıkları belirlemek için Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Mann-Whitney U testi, iki bağımsız grup arasındaki sıralı veri dağılımlarının medyanlarını karşılaştırarak gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirler (Mann & Whitney, 1947). Spor yaş grupları ve cinsiyet değişkenleri bu testin uygulama alanına girmektedir.

Başarı hedefleri ile ahlaki tutumlar arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Spearman Korelasyon Analizi, sıralı veriler arasındaki monotonik ilişkileri ölçer ve iki değişken arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirler (Spearman, 1904). Bu test, veri setindeki değişkenler arasındaki ilişkileri anlamak için kullanılmıştır.

Araştırma grubunun demografik özelliklerini belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Betimsel istatistikler, verilerin temel eğilimlerini ve dağılımını özetleyerek genel bir görünüm sağlar (Bland & Altman, 1996). Ayrıca, verilerin normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Normalite testleri, verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için kullanılan istatistiksel testlerdir ve bu testler sonucunda verilerin dağılımının normallik varsayımlarına uyup uymadığı kontrol edilmiştir (Kolmogorov, 1933; Akt. Shapiro & Wilk, 1965). Araştırma sürecinde, katılımcıların gönüllü olarak ankete katılmaları sağlanmış ve verilerin gizliliği korunmuştur. Etik kurullardan alınan onay doğrultusunda araştırma yürütülmüştür.

3.6. Katılımcıların Demografik  zellikleri

Tablo 2 *Katılımcıların demografik  zellikleri*

Deēiřkenler	�zellik	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	116	57.7
	Kadın	85	42.3
Yaş	14	50	24.9
	15	60	29.9
	16	40	19.9
	17	51	25.4

Tablo 2, katılımcıların demografik özelliklerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Araştırma grubunu oluşturan toplam sporcuların %57,7’si erkek, %42,3’  ise kadındır. Bu durum, erkek sporcuların kadın sporculardan daha fazla temsil edildiēini göstermektedir. Yaş gruplarına göre ise katılımcıların %24,9’u 14 yaşındadır, %29,9’u 15 yaşındadır, %19,9’u 16 yaşındadır ve %25,4’  ise 17 yaşındadır. Bu veriler, katılımcıların cinsiyet ve yaş daēılımını net bir şekilde ortaya koyarak, araştırma sonuçlarının cinsiyet ve yaş faktörlerine göre  eřitliliēini ve potansiyel etkilerini deēerlendirmeye olanak tanımaktadır.

3.7. Verilerin Normal Daēılıma Uygunluēunu Gösteren Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testleri Sonuçları

Tablo 3 *Verilerin normal daēılıma uygunluēunu gösteren Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri*

Deēiřkenler	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	sd	Sig.	Statistic	sd	Sig.
Hileyi benimsemek	,196	201	,000	,849	201	,000**
Yarışma severliēi benimsemek	,095	201	,000	,966	201	,000**
Adilce kazanmayı korumak	,169	201	,000	,866	201	,000**
Uсталık kaçınma	,094	201	,000	,941	201	,000**
Uсталık yaklaşma	,272	201	,000	,644	201	,000**
Performans yaklaşma	,178	201	,000	,837	201	,000**
Performans kaçınma	,112	201	,000	,952	201	,000**

sd=Serbestlik derecesi.

Tablo 3'de her bir alt boyut için hem Kolmogorov-Smirnov hem de Shapiro-Wilk testlerinin p-değerleri 0.05'ten küçüktür. Bu sonuçlar, tüm değişkenlerin normal dağılıma uymadığını göstermektedir. Kolmogorov-Smirnov testi, daha büyük örneklem boyutlarında duyarlılığı nedeniyle, genellikle daha küçük örneklem boyutlarına göre sonuçlar verebilir. Shapiro-Wilk testi ise özellikle küçük örneklem için daha güvenilir bir test olarak kabul edilir. Her iki testin de sonuçları, verilerin normal dağılıma uygun olmadığını açıkça göstermektedir.



BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. Cinsiyete Göre Deēiřkenlerin Karşılaştırılması

Tablo 4 Erkek ve kadın sporcuların başarı hedefleri ve ahlaki karar alma tutumları karşılaştırması (Mann-Whitney U Testi Sonuçları)

	Deēiřkenler	Cinsiyet	N	X	S.S.	MWU	z	Asymp. Sig
AHLAKİ TUTUM	Hileyi Benimsemek	Erkek	84	3,92	1,18	4827,5	-,217	,829
		Kadın	117	3,94	1,10			
		Toplam	201	3,93	1,13			
	Yarışma Severliēi Benimsemek	Erkek	84	2,77	1,07	3471,0	-3,564	,000**
		Kadın	117	3,30	1,05			
		Toplam	201	3,08	1,09			
	Adilce Kazanmayı Korumak	Erkek	84	1,86	0,82	4865,0	-,122	,903
		Kadın	117	1,89	0,86			
		Toplam	201	1,88	0,84			
BAşARI HEDEFLERİ	Uсталık Kaçınma	Erkek	84	4,98	1,42	4515,0	-,985	,325
		Kadın	117	5,15	1,49			
		Toplam	201	5,08	1,46			
	Uсталık Yaklaşma	Erkek	84	6,29	1,27	4309,0	-1,577	,115
		Kadın	117	6,18	1,28			
		Toplam	201	6,23	1,27			
	Performans Yaklaşma	Erkek	84	5,88	1,38	4280,5	-1,576	,115
		Kadın	117	5,68	1,31			
		Toplam	201	5,76	1,34			
	Performans Kaçınma	Erkek	84	5,08	1,53	4179,0	-1,812	,070
		Kadın	117	4,74	1,51			
		Toplam	201	4,88	1,53			

** İki grup arasında 0.01 seviyesinde istatistiksel anlamlı fark vardır.

MW=Mann Whitney U testi.

Tablo 4' n sonuçlarına göre, erkek ve kadın sporcuların başarı hedefleri ve ahlaki karar alma tutumları cinsiyetlerine göre karşılaştırılmıştır. Bu tablo, çeşitli deēiřkenlerin ortalamalarını (Mean) göz önünde bulundurarak, hangi alanlarda cinsiyetler arasında anlamlı farklar olduēunu incelemektedir.

Öncelikle, "Hileyi Benimsemek" deēiřkeni için erkek sporcuların ortalaması 3,92 iken, kadın sporcuların ortalaması 3,94 olarak hesaplanmıştır. Bu ortalamalar birbirine oldukça yakın olup, cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = 0.829$). Bu

durum, erkek ve kadın sporcuların hileyi benimseme eğilimlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

"Yarışma Severliğini Benimsemek" değişkenine bakıldığında, erkek sporcuların ortalaması 2,77 iken, kadın sporcuların ortalaması 3,30'dur. Bu fark, kadın sporcuların yarışma severlik düzeyinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, kadın sporcuların rekabet ortamına daha olumlu yaklaştığını göstermektedir.

"Adilce Kazanmayı Korumak" değişkeninde ise erkeklerin ortalaması 1,86, kadınların ise 1,89 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, her iki cinsiyetin de adilce kazanmayı koruma konusunda benzer tutumlara sahip olduğunu göstermektedir. Ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p = 0.903$).

"Uсталık Kaçınma" değişkeninde erkeklerin ortalaması 4,98, kadınların ise 5,15 olarak hesaplanmıştır. Kadın sporcuların bu konuda biraz daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülse de bu fark anlamlı değildir ($p = 0.325$).

"Uсталık Yaklaşma" değişkenine baktığımızda, erkeklerin ortalaması 6,29, kadınların ise 6,18'dir. Bu değişken için de cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = 0.115$).

"Performans Yaklaşma" değişkeninde, erkeklerin ortalaması 5,88, kadınların ise 5,68 olarak hesaplanmıştır. Bu değişkende de cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p = 0.115$).

Son olarak, "Performans Kaçınma" değişkeninde erkeklerin ortalaması 5,08, kadınların ise 4,74'tür. Bu fark, istatistiksel olarak anlamlılık sınırında olmakla birlikte ($p = 0.070$), anlamlı bir fark olduğu söylenemez.

Genel olarak, Tablo 4'ün sonuçları, yalnızca "Yarışma Severliğini Benimseme" değişkeninde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer değişkenlerde ise erkek ve kadın sporcuların tutumları ve davranışları genel olarak benzerlik göstermektedir. Bu bulgular, erkek ve kadın sporcuların çoğu başarı hedefi ve ahlaki karar alma tutumlarında benzer eğilimler sergilediklerini işaret etmektedir.

4.2. Erkek Sporcuların Spearman Sıralı Korelasyon Katsayıları

Tablo 5 *Erkek milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiler (Spearman Sıralı Korelasyon Katsayıları)*

		1	2	3	4	5	6	7
	1. Yaş							
AHLAKİ KARAR ALMA TUTUMU	2. Hileyi Benimsemek	-,016						
	3. Yarışma Severliği Benimsemek	,039	,415**					
	4. Adilce Kazanmayı Korumak	-,147	-,663**	-,132				
	5. Ustalık Kaçınma	,198	-,087	-,274*	-,163			
BAŞARI HEDEFLERİ	6. Ustalık Yaklaşma	,079	,190	-,282**	-,243*	,437**		
	7. Performans Yaklaşma	,141	,070	-,109	-,192	,446**	,556**	
	8. Performans Kaçınma	-,053	-,052	-,148	-,150	,508**	,176	,494**

* İki grup arasında 0.05 seviyesinde istatistiksel anlamlı farklılık vardır.

** İki grup arasında 0.01 seviyesinde istatistiksel anlamlı farklılık vardır.

Erkek taekwondo sporcuları arasındaki ilişkileri gösteren anlamlı korelasyonlar şu şekildedir: "Yarışma severliği benimsemek" ile "hileyi benimsemek" arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.415$, $p < 0.01$). "Adilce kazanmayı korumak" ile "hileyi benimsemek" arasında ise negatif bir ilişki gözlemlenmiştir ($r = -0.663$, $p < 0.01$). Ayrıca yarışma severliği benimsemek ustalık kaçınma ile negatif yönde ilişkili iken ($r = -0.274$, $p < 0.05$) aynı şekilde ustalık yaklaşma ile de negatif yönde ilişkilidir ($r = -0.282$, $p < 0.01$). Adilce kazanmayı korumak ustalık yaklaşma ile negatif ilişki olduğu gözlenmiştir ($r = -0.243$, $p < 0.05$). Ustalık kaçınma başarı hedeflerinin diğer alt boyutları olan ustalık yaklaşma, performans yaklaşma ve performans kaçınma arasında pozitif ilişki bulunmuştur ($p < 0.01$). Ustalık yaklaşma ile performans yaklaşma arasında pozitif ilişki gözlenmiştir ($r = 0.556$, $p < 0.01$). Performans yaklaşma ile performans kaçınma arasında pozitif ilişki gözlenmiştir ($r = 0.494$, $p < 0.01$).

4.3. Kadın Sporcuların Spearman Sıralı Korelasyon Katsayıları

Tablo 6 *Kadın milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiler (Spearman Sıralı Korelasyon Katsayıları)*

		1	2	3	4	5	6	7
	1. Yaş							
AHLAKİ KARAR	2. Hileyi Benimsemek	-,060						
ALMA TUTUMU	3. Yarışma Severliği Benimsemek	-,138	,635**					
	4. Adilce Kazanmayı Korumak	-,103	-,295**	-,160				
BAŞARI HEDEFLERİ	5. Uсталık Kaçınma	,103	,038	-,003	-,199*			
	6. Uсталık Yaklaşma	,029	,323**	,096	-,353**	,281**		
	7. Performans Yaklaşma	-,031	,168	-,021	-,248**	,279**	,651**	
	8. Performans Kaçınma	-,022	,133	,044	-,233*	,248**	,299**	,594**

* İki grup arasında 0.05 seviyesinde istatistiksel anlamlı farklılık vardır.

** İki grup arasında 0.01 seviyesinde istatistiksel anlamlı farklılık vardır.

Tablo 6, kadın taekwondo sporcuları arasında gözlemlenen ilişkileri açıklamaktadır. Yapılan analizlerin sonucunda hileyi benimsemek, ahlaki karar alma tutumlarının diğer alt boyutları olan yarışma severliği benimsemek ile pozitif ilişkili pozitif ($r = 0.635$, $p < 0.01$) iken adilce kazanmayı korumak ile negatif ilişkidir ($r = -0.295$, $p < 0.01$). Ayrıca hileyi benimsemek ile başarı hedeflerinin alt boyutu olan ustalık yaklaşma arasında pozitif ilişki gözlenmiştir ($r = 0.323$, $p < 0.01$). Adilce kazanmayı korumanın başarı hedeflerinin tüm alt boyutları ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Uсталık kaçınma başarı hedeflerinin diğer alt boyutları ile pozitif ilişkilidir ($p < 0.01$). Ayrıca, ustalık yaklaşma ile performans yaklaşma ($r = 0.651$, $p < 0.01$) ve ustalık yaklaşma ile performans kaçınma ($r = 0.299$, $p < 0.01$) arasında pozitif ilişkiler gözlemlenmiştir. Performans yaklaşma ile performans kaçınma arasında pozitif ilişki bulunmuştur ($r = 0.594$, $p < 0.01$).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu çalışma, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile ahlaki tutumları arasındaki ilişkiyi cinsiyet temelli olarak derinlemesine incelemiştir. Çalışmamızda, genç sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının, başarı hedefleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Miller ve arkadaşları (2004), rekabet ortamlarının egemen olduğu spor alanlarında sporcuların başarı hedeflerinin, düşük ahlaki standartlar ve hilekar davranışlarla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu durum, sporcuların belirledikleri başarı hedeflerinin sadece kişisel başarıları değil, aynı zamanda etik değerleri de etkileyebileceğini göstermektedir. Başarıya yönelik hedefler, sporcuların ahlaki tutumlarını ve davranışlarını şekillendirebilir ve bu da ahlaki standartların ve dürüstlüğün spordaki rolünü sorgulatan bir etki yaratabilir.

Araştırmamızda, kadın ve erkek sporcular arasında başarı hedefleri ve ahlaki tutumlar konusunda bazı anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bulgularımız, kadın sporcuların genel olarak yarışmayı daha fazla sevdiğini ve benimsediğini göstermektedir; özellikle "yarışma severliği benimsemek" değişkeninde belirgin bir farklılık ortaya çıkmıştır. Diğer değişkenlerde ise cinsiyet farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur; bu da başarı hedefleri ve ahlaki tutumların cinsiyetten bağımsız olduğunu önermektedir. Bulgular sporcuların cinsiyetlerine göre başarı hedefleri ve ahlaki tutumlarda farklılıklar gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

5.1. Genç Milli Taekwondocuların Sporda Ahlaki Karar Alma Tutumları

Bu çalışmanın bulguları, kadın ve erkek sporcular arasında başarı hedefleri ve ahlaki karar alma tutumları açısından önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. Kadın sporcuların "yarışma severliği benimsemek" değişkeninde erkek sporculardan daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Kazak Çetinkalp (2012) tarafından yapılan çalışmayla uyumludur; Kazak Çetinkalp'in araştırmasında kadın sporcuların rekabetçi hedeflere daha fazla yöneldiği bulunmuştur. Bu durum, kadınların başarıyı, rakiplerine karşı üstünlük sağlamak olarak algılama eğilimlerinin yüksek olduğunu düşündürmektedir. Erkek sporcularda yapılan analizlerde, "yarışma severliği benimsemek" ile "hileyi benimsemek" arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç, rekabetçi sporcular arasında hile yapma eğiliminin artabileceğini işaret etmektedir. Kadın sporcular arasında da benzer ilişkiler gözlemlenmiştir.

Kadın sporcularda "yarışma severliği benimsemek" ile "hileyi benimsemek" arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir ve "adilce kazanmayı korumak" ile "hileyi benimsemek" arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular, kadın sporcuların rekabetçi tutumlarının ahlaki tutumlarla ilişkisini gösterirken, adil rekabet anlayışlarının güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Erkek ve kadın taekwondo sporcuları arasında hileyi benimsemek, yarışma severliği benimsemek ve adilce kazanmayı korumak boyutlarında gözlemlenen ilişkiler, Baykara'nın (2022) araştırması ile karşılaştırıldığında bazı benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Baykara (2022) araştırmasında bu çalışmayla paralel olarak hileyi benimsemek ve yarışma severliği benimsemek arasında pozitif ilişkiler tespit etmiştir. Bu, rekabeti seven sporcuların hile yapma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Ayrıca benzer şekilde, Baykara'nın çalışmasında da cinsiyete göre bu iki boyut arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ancak, Baykara'nın (2022) araştırmasında cinsiyete göre hileyi benimsemek ve yarışma severliği benimsemek boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilirken, adilce kazanmayı korumak boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Baykara'nın çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hileyi ve yarışma severliği benimsemedikleri, adilce kazanmaya ise daha çok önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Koul (2012) ve Ponseti vd. (2012) erkek sporcuların "hileyi benimsemek" ile "yarışma severliği benimsemek" arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Koul (2012) ve Ponseti ve arkadaşlarının (2012) çalışması araştırmamızla paralellik göstermektedir. Gürpınar (2014) kızların hileyi ve yarışma severliği erkeklerden daha az önemsediklerini ve adilce kazanmayı daha çok benimsediklerini ortaya koymuştur.

Kaye ve Ward (2010), hilenin yaş ve tecrübeyle arttığını tespit etmiştir. Bu, sporcuların rekabeti benimsediklerinde hile yapma eğiliminde olduklarını ve rekabeti benimsemenin daha tecrübeli sporcular arasında daha yaygın olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmamızda spesifik olarak tecrübe ile ilgili bir analiz bulunmamaktadır.

Çağlayan ve arkadaşları (2018) çalışmasında kız sporcuların erkek sporculara göre daha ahlaki tutum sergiledikleri ve erkeklerin sportmenlik dışı davranışlara daha yatkın oldukları belirtilmiştir. Çalışmamızda kadın sporcuların "adilce kazanmayı korumak" ile "hileyi benimsemek" arasında negatif bir ilişki olduğu ve kadın sporcuların daha adil rekabet anlayışına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu Çağlayan ve arkadaşlarının bulgularıyla uyumludur.

Weiss ve Bredemeier (1990) erkeklerin sporda saldırganlığı daha çok kabul ettiği ve sportmenlik dışı davranışlara daha yatkın oldukları belirtilmiştir. Aynı şekilde çalışmamızda

da erkek sporcuların "yarişma severliēi benimsemek" ile "hileyi benimsemek" arasında pozitif bir ilişki olduēu görülmektedir. Çalışmamız Weiss ve Bredemeier'in bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Demirci (2020) yaş ile ahlaki karar alma tutumları arasında yarişma severliēi benimsemek alt boyutunda negatif yönde anlamlı ilişki tespit etmiştir. Yaş arttıkça yarişma severlik tutumu azalmaktadır. Yıldız ve arkadaşları (2019) ise yaş arttıkça adilce kazanmayı korumak tutumunun arttıēı tespit edilmiştir. Çalışmamız, yaş deēiřkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgu, Demirci (2020) ve Yıldız ve arkadaşları (2019)  alışmalarındaki yaşa baēlı farklılık bulguları ile çelişmektedir. Ancak, Umutlu (2022)  alışması, cinsiyete göre anlamlı fark bulunmaması açısından  alışmanızla paralellik göstermektedir. Bu farklılıklar ve paralellikler, yaşın ve cinsiyetin ahlaki karar alma tutumları ve başarı hedefleri üzerindeki etkilerinin karmaşık olduēunu ve daha fazla araştırma gerektirdiēini ortaya koymaktadır.

Bu bulgular, genç milli taekwondo sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının cinsiyetlerine göre büyük ölçüde benzer olduēunu, ancak rekabetçi tutumların hile yapma eēilimlerini artırabileceēini göstermektedir. Kadın ve erkek sporcuların adil rekabet anlayışlarının güçlü olması, onların ahlaki karar alma tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum, sporcuların ahlaki gelişimlerini desteklemek için rekabetin etik sınırlar içinde kalmasını saēlamak amacıyla cinsiyetten baēımsız eēitim programları ve stratejiler geliştirilmesi gerektiēini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımlar, sporcuların adil ve etik bir şekilde rekabet etmelerini saēlayarak, sporun ruhuna uygun bir ahlaki tutum benimsemelerine yardımcı olabilir. Gelecekteki araştırmalar, bu bulguları daha derinlemesine inceleyerek, sporcuların ahlaki tutumlarını şekillendiren rekabetçi dinamikleri ve diēer ilgili faktörleri daha iyi anlamamıza katkı saēlayacaktır.

5.2. Genç Milli Taekwondocuların Sporda Başarı Hedefleri

Çalışmamızda elde edilen bulgular, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedeflerinin cinsiyet faktöründen baēımsız olduēunu ve cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadıēını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, literatürdeki bazı çalışmalarda elde edilen sonuçlarla uyumlu olmakla birlikte, bazı çalışmalarla farklılık göstermektedir. Özellikle ustalık-yaklaşma, performans-yaklaşma, ustalık-kaçınma ve performans-kaçınma hedeflerinde cinsiyet farklılıklarının gözlemlenmemesi, bu hedeflerin genellikle sporcuların motivasyonel yapılarının genel özelliklerini yansıttıēını gösterir.

Kazak  etinkalp (2009; 2012), Ersöz,  etinkalp ve Eklund (2015) ve Çepikkurt (2011) gibi çalışmalar, bu alt boyutlarda cinsiyet farklılıklarının g zlemlenmediēini belirtmektedir. Bu bulgular, başarı hedeflerinin genellikle sporcuların kişisel motivasyonel yapılarıyla ilgili olduēunu ve cinsiyet faktörünün bu yapı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadıēını göstermektedir. Aynı şekilde Pajares ve arkadaşlarının (2000)  alışmasında, performans-kaçınma hedeflerinde cinsiyet farkı gözlemlenmemiştir.

Ersöz ve arkadaşlarının (2015)  alışmasında, başarı hedefleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmadıēı belirtilmiştir. Bu bulgu, çalışmamızla benzerlik göstermektedir ve bu durum, başarı hedeflerinin cinsiyetler arasında genel olarak tutarlı olduēunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan, Patrick, Ryan ve Pintrich (1999) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, kadınların ustalık-yaklaşma hedeflerinde erkeklerden daha yüksek puanlar aldıēı bulunmuştur.

Middleton ve Midgley (1997) ise erkeklerin performans-yaklaşma hedeflerinde kadınlardan daha yüksek puan aldıēını belirtmiştir. Bu sonuçlar, bazı alt boyutlarda cinsiyet farklılıklarının olabileceēini ve bu farklılıkların başarı hedeflerinin bireysel ve toplumsal baēlamlarına baēlı olarak deēiřkenlik g sterebileceēini ortaya koymaktadır.

Balış ı'nın (2022)  alışmasında, kadınlarda ustalık-kaçınma alt boyutunun erkeklerden yüksek olduēu, performans-yaklaşma alt boyutunun ise erkeklerde anlamlı şekilde yüksek olduēu belirtilmiştir.

Morris ve Kavussanu'nun (2008) ve  zdemir (2019)  alışmasında, erkeklerin ustalık-yaklaşma hedeflerinde kadınlardan daha yüksek puanlar aldıēı bulunmuştur.

Çalışmamızda cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmaması, baēlam farklılıklarının etkilerini göz önünde bulundurarak başarı hedeflerinin cinsiyetten baēımsız bir yapıya sahip olabileceēini ortaya koymaktadır.

 zdemir (2019)  alışmasında kadın sporcuların daha yüksek ustalık-kaçınma puanları aldıkları bulunmuştur. Bu bulgu, kadınların kendi yeterliliklerini koruma çabasıyla ilişkili olabilir. Ancak,  alışmamızda performans-kaçınma hedeflerinde cinsiyet farklılıklarının olmaması, bu hedeflerin bireysel motivasyonel dinamiklerin bir sonucu olarak deēerlendirilebileceēini göstermektedir.

Erkek sporcularda, yarışma severliēini benimsemenin ustalık-kaçınma ile negatif yönde ilişkili olduēu ve ustalık yaklaşma ile de negatif yönde ilişkili olduēu gözlemlenmiştir. Bu durum, rekabetçi bir ortamda sporcuların ustalık hedeflerinden kaçınma eēilimlerinin yüksek olduēunu ve bu hedeflerin, sporcuların ahlaki tutumlarını olumsuz etkileyebileceēini

göstermektedir. Ayrıca, adil oyun ilkesini koruma ile hileyi benimseme arasında gözlemlenen negatif ilişki, adil rekabeti deēer veren sporcuların hile yapma eēilimlerinin daha düşük olduēunu ortaya koymaktadır.

Başarı hedefleri ile ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkiler detaylı bir Şekilde incelenmiştir. Uсталık-yaklaşma ile performans-yaklaşma arasında pozitif bir ilişki bulunması, sporcuların uсталık ve performans hedeflerini destekleyici bir Şekilde algıladıklarını göstermektedir. Kadın sporcularda da benzer Şekilde, uсталık-yaklaşma ile performans-yaklaşma arasında g   l  bir ilişki gözlemlenmiştir. Bu, kadın sporcuların da başarılarını artırma yönündeki hedeflerini destekleyen bir motivasyon yapısına sahip olduklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışmamızda elde edilen bulgular, literatürdeki bazı çalışmalarla desteklenmekte ve bazı noktada farklılık göstermektedir. Cinsiyetler arası farklılıkların literatürdeki çalışmalarla karŐılaŐtırıldıēında baēlam, spor türü ve yaş grubuna göre deēiŐiklik g sterebileceēi görülmektedir. ÇalıŐmamız, bu baēlamdaki cinsiyet farklılıklarını daha ayrıntılı inceleyerek, başarı hedeflerinin ve ahlaki tutumların sporcuların motivasyon dinamiklerini anlamada nasıl bir rol oynadıēını daha iyi aydınlatılabilir. Bu, sporcuların başarı hedeflerini ve ahlaki tutumlarını anlamak için daha geniş ve kapsamlı bir yaklaşım gerektirebilir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, çalışmamızda elde edilen bulgular, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedeflerinin cinsiyetten bağımsız olarak benzer dinamikler taşıdığını ve bu hedeflerin sporcuların genel motivasyonlarıyla uyumlu olduğunu göstermektedir. Cinsiyetler arasında belirgin bir farklılık gözlemlenmemesi, başarı hedeflerinin sporcuların bireysel özelliklerinden ve genel motivasyonel eğilimlerinden kaynaklandığını düşündürmektedir. Literatürdeki bazı çalışmalarla uyumlu olmakla birlikte, diğer bazı araştırmalardaki farklılıklar, başarı hedeflerinin spor türleri, yaş grupları ve kültürel bağlamlar gibi çeşitli faktörlerden etkilenebileceğini ortaya koymaktadır.

Çalışmamızda elde edilen bulgular sonucunda, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ve ahlaki tutumlarının cinsiyete bağlı bazı farklılıklar gösterdiğini, ancak genel olarak benzerlikler taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu araştırma, genç milli taekwondo sporcularının başarı hedefleri ile spor ahlaki tutumları arasındaki karmaşık ilişkiyi derinlemesine inceleyerek önemli bulgular sunmuştur. Bulgular, kadın ve erkek sporcular arasında başarı hedefleri ve ahlaki tutumlar açısından belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Kadın sporcuların genellikle yarışma severliği konusunda daha motive oldukları ve bu bağlamda rekabetin hile yapma eğilimini artırabileceği gözlemlenmiştir. Bu bulgular, genç sporcuların hem başarı hedeflerini hem de ahlaki tutumlarını geliştirmek için daha bütüncül ve dengeli bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini önermektedir.

Öte yandan, erkek sporcularda adilce kazanmayı koruma ile hileyi benimseme arasında güçlü bir negatif ilişki saptanmıştır, bu da spor ahlakının erkek sporcular arasında önemli bir değer olduğunu vurgulamaktadır. Sporcuların yaş gruplarına göre yapılan analizlerde ise, sporcunun yaşı ile başarı hedefleri ve ahlaki tutumlarında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sporcuların motivasyonel dinamiklerini anlamak ve desteklemek, antrenörler ve spor psikologları için önemli stratejiler geliştirmeye yardımcı olabilir. Bu bağlamda, sporcuların rekabet ve ustalık hedeflerini dengeli bir şekilde geliştirmelerine yönelik programlar önerilmektedir.

Antrenörler ve spor yöneticileri, genç sporcuların ahlaki gelişimi ve başarı hedeflerini geliştirmek için aşağıdaki önerilere göz atabilirler:

1. **Eğitim Programları Geliştirme:** Sporculara ahlaki değerlerin ve spor etiğinin önemi hakkında düzenli eğitimler sağlanmalıdır. Bu eğitimler, sporcuların rekabetçi ortamlarda etik davranışları sürdürmelerine yardımcı olabilir.
2. **Mentörlük ve Rehberlik:** Deneyimli sporcular veya eski milli takım üyeleri gibi mentörlük programları oluşturularak, genç sporcuların hem sportif hem de ahlaki gelişimleri desteklenebilir.
3. **Spor Ahlakı İçin Ödüllendirme Sistemi:** İyi spor ahlakını sergileyen sporcuların ödüllendirilmesi, diğer sporcular için de örnek teşkil edebilir ve etik davranışların teşvik edilmesine katkıda bulunabilir.
4. **Spor Yöneticileri ve Federasyon İş birliği:** Spor yöneticileri ve federasyonlar, sporcuların etik değerlerini desteklemek için politika ve yönergeler geliştirmeli ve bu politikaların uygulanmasını sağlamalıdır.

Bu önerilerin uygulanması, genç milli taekwondo sporcularının hem sportif başarılarını hem de ahlaki gelişimlerini en üst düzeye çıkarmak için önemli bir adım olabilir. Sporcuların etik değerlerini benimsemeleri ve başarı hedeflerini sürdürülebilir bir şekilde yönlendirmeleri, uzun vadeli spor kariyerleri için temel bir zemin oluşturabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, S. (2020). *Başarı hedefleri üzerine bir inceleme: Basketbol oyuncularının kendine güvenini, psikolojik temel gereksinimlerini ve iyi oluşunu nasıl etkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hitit Üniversitesi.
- Akbal, M. (2016). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Akandere, M., Baştuğ, G., & Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.
- Akbuğa, T. (2018). *Ortaöğretimde okul takımlarında oynayan öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının araştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Argyle, M. (2005). *Psychology and religion: An introduction*. Routledge.
- Arkonaç, S. A. (2005). *Sosyal psikoloji*. Hiperlink Yayınları.
- Arslan, B. (2018). *Türkiye'deki bocce ve dart sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Arslan, P. (2021). Ortaokul beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(2), 136-150.
- Aslan, T. V., & Tüfekçi, Ş. (2022). Altyapılarda futbol oynayan sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 76-90.
- Aydoğan, Y., Özyürek, A., & Akduman, G. G. (2015). The views of preschool children about sports. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(Special Issue 3), 103- 115.
- Balıkçı, E. (2022). *Bireysel ve takım sporcularında bağlanma stilleri ile başarı hedefleri arasındaki ilişkide kontrol odağının aracı etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American psychologist*, 44(9), 1175.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian journal of social psychology*, 2(1), 21-41.
- Baumann, S. (1986). *Praxis der Sportpsychologie*. blv.
- Baykara, S. (2022). *Sporda ahlaki karar alma tutumu ile olumlu sosyal davranış arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Bayraktar, M. T. (2022). *Altyapılarda futbol eğitimi görmekte olan sporcuların ahlaki karar alma tutumlarında ebeveyn faktörünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Bland, J. M., & Altman, D. G. (1996). Measurement error. *BMJ: British medical journal*, 312(7047), 1654.

- Böyükelhan, E., Özdilek, Ç., Kaya, T., & Öztürk, Y. M. (2019). Bazı Değişkenlere Göre Öğrenci Sporcuların Ahlaki Karar Alma Tutumlarının İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 172-180.
- Buszard, T., Masters, R. S., & Farrow, D. (2017). The generalizability of working-memory capacity in the sport domain. *Current Opinion in Psychology*, 16, 54-57
- Butler, R., & Hasenfratz, L. (2017). The impact of failure on sports performance. *Journal of Sports Psychology*, 28(3), 123-135.
- Canakay, E. U. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26-28.
- Cengizler, Ç. (2016). Ahlak gelişiminin akademik önyargı ve disiplin üstüne etkileri. *Gelişim ve Öğrenme*, 9(2), 1-12.
- Cevizci, A. (2000). *Felsefe sözlüğü* (1. baskı). Paradigma Yayınları.
- Crain, W. (2015). *Theories of development: Concepts and applications*. Routledge.
- Çağlayan, A., Özbar, N., Duran, M., & Tarakçı, O. (2018). Altyapı sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 57-68.
- Çakmak, E. (2019). *Oryantiring sporcularının zihinsel dayanıklılık düzeyleri ve başarı hedefleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Çatıktaş, F. (2003). *Elit taekwondocularında müsabaka puan etkinlikleri ile kan laktat ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Çepikkurt, F. (2011). *Üniversiteli hentbolcuların mükemmeliyetçilik ve kaygı düzeyleri ile başarı hedefleri ve müsabaka sonuçlarına yaptıkları yükleme biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Çifçi, F., & Ballıkaya, E. (2023). Kadın hentbol sporcularının başarı hedefleri ve mükemmeliyetçiliklerinin ahlaktan uzaklaşmayı belirlemedeki rolü. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(1), 51-65.
- Demirci, S. (2020). *14-17 yaş arası sporcularda antrenör-sporcu ilişkisi kalitesinin ahlaki karar alma ve saldırgan davranışları belirlemedeki rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Dincel, S. (2023). *Adolesan sporcularda algılanan ebeveyn güdüsel iklimi ve ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkide değerlerin aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Doty, J. (2006). Sports build character?!. *Journal of college and character*, 7(3), 1-9.
- Doğru, M. (2019). *Spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin benlik algısının ahlaki karar alma tutumlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Drewe, S. B. (2000). The logical connection between moral education and physical education. *Journal of curriculum Studies*, 32(4), 561-573.
- Duman, S., Demir, K., Duman, G., Cantez, D., & Turgutoğlu, Ö. D. (2020). Futbol hakemlerinin ahlaki karar alma ve tutumlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 280-288.

- Eldeleklioğlu, J. (1999). Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasında ilişki. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(11), 7-13.
- Elliot, A. J. (1999). Approach and avoidance motivation and achievement goals. *Educational psychologist*, 34(3), 169-189.
- Elliot, A. J. (2006). The hierarchical model of approach-avoidance motivation. *Motivation and emotion*, 30, 111-116.
- Elliot, A. J., & McGregor, H. A. (2001). A 2× 2 achievement goal framework. *Journal of personality and social psychology*, 80(3), 501.
- Elliot, A. J., & Conroy, D. E. (2005). Beyond the dichotomous model of achievement goals in sport and exercise psychology. *Sport and Exercise Psychology Review*, 1(1), 17-25.
- Erkoyuncu, N., & Kandemir, M. (2023). Travma sonrası büyümeyi yordayıcı model: Stresle başa çıkma ve öz yeterlilik. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(5), 711-723.
- Ersöz, G., Çetinkalp, Z., & Eklund, R. (2015). Kadın ve erkek sporcularda başarı hedeflerini öngörmede kendini fiziksel algılama ve yaşam doyumunun rolü. *Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 65-76.
- Erturan İlker, A. G. (2010). *Farklı motivasyonel iklimlere göre işlenen beden eğitimi derslerinin öğrencilerin başarı hedefleri, motivasyonel stratejileri ve beden eğitimine ilişkin tutumları üzerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gülcan, N. Y. (2015). Discussing the importance of teaching ethics in education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 2622-2625.
- Gürpınar, B. (2014). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2016). Kuşakların ahlâkî değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlâkî gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.
- Güven, Ö., & Öncü, E. (2012). Antrenörlerin etik dışı davranışları ile ilgili sporcu algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 67-75.
- Haan, N. (1978). Two moralities in action contexts: Relationships to thought, ego regulation, and development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(3), 286.
- Harwood, C., Spray, C. M., & Keegan, R. (2008). Achievement goal theories in sport. In T. Horn (Ed.), *Advances in Sport Psychology* (pp. 77-105). Human Kinetics.
- Hemphill, D. (2013). Performance enhancement and drug control in sport: ethical considerations. In *Towards a Social Science of Drugs in Sport* (pp. 41-54). Routledge.
- Horn, T. S., Glenn, S. D., & Wentzell, A. B. (1993). Sources of information underlying personal ability judgments in high school athletes. *Pediatric Exercise Science*, 5(3), 263-274.
- Işım, A. T., Güvendi, B., & Toros, T. (2015). Amatör lig futbolcularında sporda ahlaktan uzaklaşma, güdüselleme iklimi ve karar verme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 54-62.

- Jeong, Byung-Chul., & Lee, Hyung-Il. (2014). The effect of high school taekwondo coach's leadership types on moral value reasoning in sports situation of player. *Korea society for wellness*, 9(4), 81-92.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Üskül, A. (1999). Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş. (No Title).
- Kaplan, E., & Akyüz, O. (2020). Futbolcuların başarı hedefleri ve spor karakterleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(2), 82-90.
- Kavussanu, M. (2008). Moral behaviour in sport: A critical review of the literature. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 124-138.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel yayın dağıtım.
- Kaye, M. P., & Ward, K. P. (2010). Participant-related differences in high school athletes' moral behavior. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 12(1), 1-17.
- Kıranlı, S., & İlğan, A. (2007). Eğitim örgütlerinde karar verme sürecinde etik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 150-162.
- Kırel, Ç. (2013). Tutum ve tutum değişimi. In S. Ünlü (Ed.), *Sosyal psikoloji* (pp. 121-145) Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kim, E.-Y. (2009). *Sport philosophy: Improvement of insincere sports ethics: Hardening of practical ethics*. *Philosophy of Movement*, 17(2), 71-90.
- Kocaman, A. Ç. (2021). Kuçuradi felsefesinde insanlaşma sorunu olarak eğitim. *Tabula Rasa: Felsefe ve Teoloji*, (35), 36-55.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Koul, R. (2012). Multiple motivational goals, values, and willingness to cheat. *International Journal of Educational Research*, 56, 1-9.
- Küçükakyüz, S. (2019). *12-15 yaş aralığında taekwondo sporcuları ile karate sporcularının Q açısı değerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Lee, M. J., Whitehead, J., Ntoumanis, N., & Hatzigeorgiadis, A. (2008). Relationships among values, achievement orientations, and attitudes in youth sport. *Journal of sport and exercise psychology*, 30(5), 588-610.
- Lee, Y. G., Kim, J. W., & Lee, J. H. (2003). The Relationship between Children's Etiquette and Self-Control during Taekwondo Practice. *J. Korean Phys. Educ*, 42, 399-406.
- Leveaux, R. R. (2010). Facilitating referee's decision making in sport via the application of technology. *Communications of the IBIMA*.
- Liu, W. C., Wang, C. K. J., Kee, Y. H., Koh, C., Lim, B. S. C., & Chua, L. (2014). College students' motivation and learning strategies profiles and academic achievement: A self-determination theory approach. *Educational Psychology*, 34(3), 338-353.
- Lochbaum, M., Zanatta, T., & Kazak, Z. (2019). The 2× 2 achievement goals in sport and physical activity contexts: A meta-analytic test of context, gender, culture, and socioeconomic status differences and analysis of motivations, regulations, affect,

- effort, and physical activity correlates. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 10(1), 173-205.
- Lucidi, F., Zelli, A., Mallia, L., Nicolais, G., Lazuras, L., & Hagger, M. S. (2017). Moral attitudes predict cheating and gamesmanship behaviors among competitive tennis players. *Frontiers in psychology*, 8, 571.
- Mann, H. B., & Whitney, D. R. (1947). On a test of whether one of two random variables is stochastically larger than the other. *The annals of mathematical statistics*, 50-60.
- McCurry, J. W. (2014). *Morality in sport: Student-athletes' perceptions of coaches' abilities to instill moral and character development* [Master's thesis]. Taylor University.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2005). Effect of perceived motivational climate on moral functioning, team moral atmosphere perceptions, and the legitimacy of intentionally injurious acts among competitive youth football players. *Psychology of sport and exercise*, 6(4), 461-477.
- Morris, R. L., & Kavussanu, M. (2008). Antecedents of approach-avoidance goals in sport. *Journal of Sports Sciences*, 26(5), 465-476.
- Onur, B. (2000). *Gelişim psikolojisi: (yetişkinlik-yaşlılık-ölüm)*. Sefat Yayıncılık.
- Öngel, H. B. (1997). Sporda etik değerler açısından doping. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 68-79.
- Özdemir, İ. (2019). *Takım sporları ile uğraşan yetişkin sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlarının belirlenmesinde mükemmeliyetçilik ve başarı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özdemir, M. Ç. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (1. baskı). Asil Yayın Dağıtım.
- Özen, Y. (2011). Etik mi? Ahlak mı? Modernite mi? Medeniyet mi? Değerler Eğitimine Sosyal Psikolojik Bir Yaklaşım. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 63-87.
- Özsoy, O. Ş., Eler, S., & Eler, N. (2018). Elit Taekwondo ve Poomse Oyuncularının Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(1), 46-53.
- Özturan, H. (2011). Etik ile ahlak arasında: Türkçe ahlâk felsefesi literatürüne dair etik kavramı kullanımı üzerinden bir değerlendirme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (17), 167-204.
- Pajares, F., & Valiante, G. (2001). Gender differences in writing motivation and achievement of middle school students: A function of gender orientation?. *Contemporary educational psychology*, 26(3), 366-381.
- Patrick, H., Ryan, A. M., & Pintrich, P. R. (1999). Mastery approach and avoidance in female athletes. *Educational Psychology Review*, 11(3), 231-246.
- Pehlivan, İ. (1997). *Okula aile katılımı*. Kültür Koleji Yayınları.
- Pekdoğan, S. (2019). Karar Verme Stilleri Araştırmaları: 2009-2013 Yılları Arasındaki Yüksek Lisans Tezlerinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(34), 321-331.
- Piaget, J. (1932). *The moral development of the child*. Kegan Paul.

- Ponseti, F. J., Palou, P., Borràs, P. A., Vidal, J., Cantallops, J., Ortega, F., Boixados, M., Sousa, C., Garcia-Calvo, T., & Garcia-Mas, A. (2012). El Cuestionario de Disposición al Engaño en el Deporte (CDED): Su aplicación a jóvenes deportistas. *Revista de Psicología del Deporte*, 21(1), 75-80.
- Potter, S. (2015). *The Theory And Practice Of Gamesmanship: Or, The Art Of Winning Games Without Actually Cheating*. Pickle Partners Publishing.
- Reychler, L. (2017). Ethics of education in sport Taekwondo. *Acta Taekwondo et Martialis Artium (JIATR)*, 4(2), 5-12.
- Ridgers, N. D., Fazey, D. M., & Fairclough, S. J. (2007). The role of anxiety in sport performance. *Journal of Sports Science*, 25(5), 451-460.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Gazi Kitabevi.
- Sevilmiş, A., Şirin, E. F., & Ocak, U. (2021). Sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının sportmenlik yönelim boyutları açısından incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 1-13.
- Siedentop, D., Hastie, P., & Van der Mars, H. (2019). *Complete guide to sport education*. Human Kinetics.
- Sivrikaya, M. H., & Sivrikaya, A. H. (2020). Gelişim ligi futbolcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 26-45.
- Stenling, A., Hassmén, P., & Holmström, S. (2014). Implicit beliefs of ability, approach-avoidance goals and cognitive anxiety among team sport athletes. *European journal of sport science*, 14(7), 720-729.
- Mann, L., Harmoni, R., & Power, C. (1989). Adolescent decision-making: The development of competence. *Journal of adolescence*, 12(3), 265-278.
- Mascret, N., Elliot, A. J., & Cury, F. (2015). Extending the 3× 2 achievement goal model to the sport domain: The 3× 2 Achievement Goal Questionnaire for Sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 17, 7-14.
- Meinberg, E. (1991). Spor etiğinin temel güncel sorunları (G. Develi, Çev.). In A. Erdemli (Ed.), *Spor ahlakı ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar sempozyumu* (ss. 27-30). İstanbul: Meya Yayıncılık.
- Nuttall, S. (1997). Two decades of EPC performance. In E. Regelsberger, P. de Schoutheete de Tervarent, & W. Wessels (Eds.), *Foreign policy of the European Union: From EPC to CFSP and beyond* (pp. 19-40). Lynne Rienner Publishers.
- Sarı, İ., & Köleli, N. Y. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdül ikliminin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69-82.
- Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, 52(3-4), 591-611.
- Spearman, C. (1904). *The proof and measurement of association between two things*. *The American Journal of Psychology*, 15(1), 72-101.
- Şahin, M. (2014). *Spor ahlakı ve sorunları*. Evrensel Basım Yayın.

- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg/France*, 5(8), 1071-1093.
- Tatlılıoğlu, K., & Deniz, M. E. (2011). Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 19-41.
- Tel, M. (2006). *Türk taekwondo milli takım sporcularının seçilen bazı fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Tel, M. (2008). Bir spor dalı olarak taekwondo. *Sport Sciences*, 3(4), 194-202.
- Tel, M. (2014). Türk toplum yaşantısında fair play. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 694-704.
- Tongo, G. Ç. (2020). *Sporda değerler, hedef yönelimleri ve ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Turiel, E. (1990). *Moral judgment, action, and development. New Directions for Child Development*, 47, 7-22.
- Turiel, E. (2008). The development of children's orientations toward moral, social, and personal orders: More than a sequence in development. *Human development*, 51(1), 21-39.
- Türkmen, M. (2012). *Siyasal toplumsallaşma aracı olarak beden eğitimi ve spor; işçi sporları ve Türkiye'deki etkileri (1923-1938)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Van Mullem, P. W., & Stoll, S. K. (2012). The impact of reflection on ethical decision making for sport leaders. *Journal of Contemporary Athletics*, 6(4), 233.
- Visek, A. J., & Watson, J. C. (2005). Moral development and competition in athletes. *Ethical Sports Journal*, 12(2), 101-114.
- Yavuzer, H. (2000). *Okul çağı çocuğu*. Remzi Kitabevi.
- Yapan, H. T. (1992). *Spor ahlaki-beden eğitimi dersinde ahlaki eğitim* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yıldız, F. (2015). Freud'da ahlak duygusunun kaynağı ve Kant'ın ahlak düşüncesi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 137-152
- Yıldız, Y., Yıldız, K., & Tutucu, B. Genç Sporcuların Ahlaki Karar Alma Tutumlarının Araştırılması. 2. *Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi*, 104.
- Wagnsson, S., Stenling, A., Gustafsson, H., & Augustsson, C. (2016). Swedish youth football players' attitudes towards moral decision in sport as predicted by the parent-initiated motivational climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 25, 110-114.

